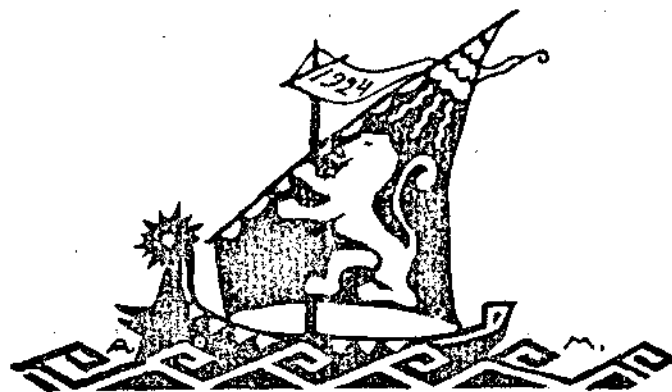

МОРСКИ СГОВОРЪ

ГОДИНА VIII
КНИЖКА 9
ВАРНА
НОЕМВРИЙ 1931 год.

УРЕЖДА КНИЖОВНО-ПРОСВѢТНИЯТЪ ОТДѢЛЪ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЕНЪ МОРСКИ СГОВОРЪ
Главенъ редакторъ: САВА Н. ИВАНОВЪ
Редактори: ПРОФ. Я. АРНАУДОВЪ, Д-РЪ П. Д. СКОРЧЕВЪ, ИНЖ. ХИМ. Н. ПЕНЕВЪ.

ТЕЛЕФОНЪ 326

Строежъ на кораби и всички видове лодки като:

Моторни, рибарски, спортни, луксозни, платноходни и др.

Строежъ, монтажъ и поправка на всѣкакви видове машини и инсталации.

СПЕЦИАЛЕНЪ ОТДѢЛЪ ЗА ЖЕЛѢЗНИ КОНСТРУКЦИИ,
РЕЗЕРВУАРИ И ЕЛЕКТРОЖЕННИ ЗАВАРКИ.

Гарантирана веща и прецизна работа при най-конкурентни цени.

10-1)

Произвежда първокачествени памучни прежди

Най-голяма издържливостъ, еднакво равни
жици, най-износни цени — ето какво отли-
чава българскитѣ прежди отъ чуждитѣ.

Предпочитайте българското производство!

ТЪРСЕТЕ ПРЕЖДИТѢ „ЦАРЬ БОРИСЪ“

Продажби чрезъ генералнитѣ представители: Сузинъ и С-ие А. Д., София — Варна

10-8

КЪМЪ МОРЕТО И ДУНАВА ЗА НАПРЪДЪКЪ !

ГОДИНА VIII. БРОЙ 9.
ВАРНА, ноември 1931 год.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ :
За България 150, за чужбина — 200 лева.
УРЕЖДА КНИЖОВНО - ПРОСВѢТНИЯ ОТДѢЛЪ.

Отдѣленъ брой 20 лева
Гл. редакторъ САЗА Н. ИВАНОВЪ

Проф. Я. Арнаудовъ.

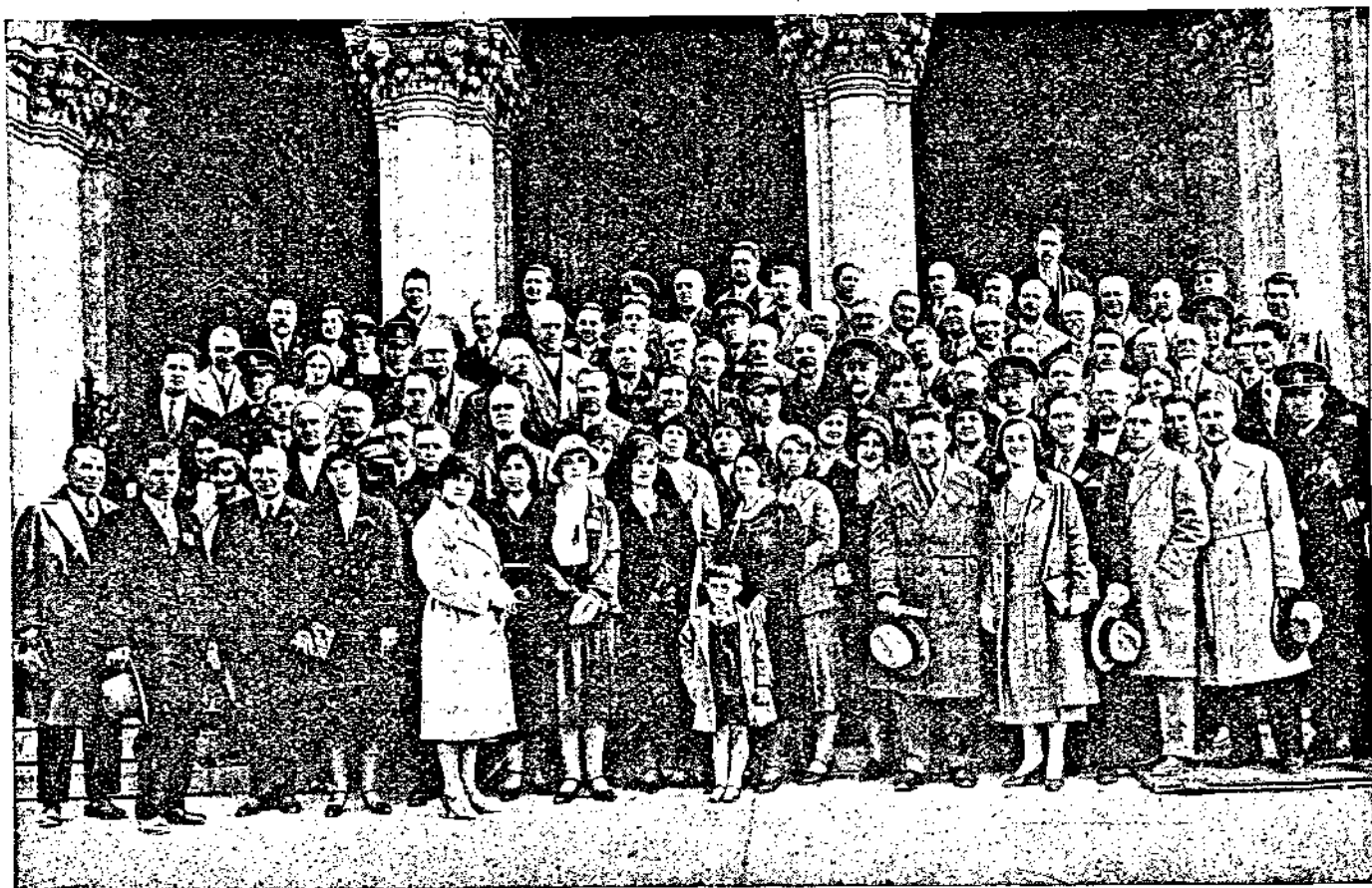
СОФИЙСКИЯТЪ СЪБОРЪ НА Б. Н. М. С.

За осми пжтъ се събраха пълномощниците на нашата организация, за да си дадатъ отчетъ за дейността презъ изтеклата година, да направятъ преценка на извършеното презъ нея и да начертаятъ съ голѣми и малки линии програмата за бъдещето. Тоя пжтъ тѣ се събраха въ столицата, гдето, бидейки въ непосредствена близостъ съ нашитѣ държавници и мѣродавни фактори, да манифестиратъ предъ тѣхъ, както и предъ цѣлото софийско общество волята на нова България, обединена подъ знамената на Българския Народенъ Морски Сговоръ, да се сроди съ водната стихия и да използва до възможния максималенъ предѣлъ сжитиѣ ония изгоди и блага, които роднитѣ морета и Дунавътъ даватъ на другитѣ народи. Тоя съборъ нѣмаше тържествеността и блѣсъка, които отличаваша досегашнитѣ конгреси на Б. Н. М. С., особено ония въ Пловдивъ, Плѣвнѣ и Ломъ. И много естествено. За провинциалнитѣ градове, били тѣ голѣми или малки, единъ съборъ е цѣло събитие, което раздвижва живота на цѣлия градъ и широки слоеве отъ гражданството съдействуватъ за неговото успѣшно изнасяне; често пжти при това играе роль и съревнуванието между отдѣлнитѣ градове и клоноветъ на респективната организация. Не така е случая съ София, традиционния градъ на българскитѣ конгреси: често ставатъ едновременно събори на три или даже четири организации, вследствие на което сж станали нѣщо обикновено, и въ повечето случаи широката публика узнава за тѣхъ само отъ снимките и хрониката въ пресата. Разбира се, последното не може ни най-малко да се каже за нашия съборъ. Софийскитѣ клонъ бѣ направилъ възможното за една широка разгласа всрѣдъ столичното общество. На площада предъ двореца, по Царъ Освободителъ и другаде бѣха опнати голѣми ленти съ пропаганднитѣ афоризми на организацията, въ редица вестници преди и по време на конгреса се появиха статии отъ видни наши писатели и общественици, посветени на Б. Н. М. С. и

събора му, голѣми афиши съобщаваха програмата на последния, специални афиши канѣха за рефератитѣ и пр. Благодарение на всичко това все пакъ у столичани се събуди интересъ къмъ събора, проявенъ особено по отношение на сказките.

Но ако липсваше блѣсъкъ и парадността на Софийския съборъ, по качеството на извършената на него работа той въ нищо не отстъпваше на предшѣственицитѣ си, а по броя и значението на изнесенитѣ реферати даже ги надминаваше. Последнитѣ на брой четири, отъ които три четени отъ именити наши учени и общественици, разгледаха живогребящи въпроси, отнасящи се непосредствено до жизненитѣ стонански и национални задачи на нашия народъ, поради което и възбудиха голѣмъ интересъ. Тия лекции представляваха най-голѣмата ценностъ на събора и затова още, че бѣха разработени вѣщо и компетентно въз основа на сериозни вдълбочени проучвания, и поради това напълно заслужено спечелиха всеобщо одобрение.

Съборътъ се откри въ недѣля на 11 октомври въ 10 ч. сутринята въ присѣдствието на повече отъ 300 делегати и гости, всрѣдъ и безъ това тържествената обстановка на салона на военния клубъ, отъ председателя на организацията г. Петъръ Стояновъ, който се яви на естрадата заедно съ делегиранитѣ на събора 15 члена на Глав. Управ. Тѣло. Съ свойственитѣ си патосъ и въодушевление той направи бѣгълъ прегледъ на работата на Б. Н. М. С. презъ миналото, набеляза голѣмитѣ постижения въ разнородната му дейностъ, като курортно дѣло, лѣтни морски колонии, устна и печатна пропаганда, воденъ спортъ, и сравнявайки тия резултати съ положението преди десетина години, изтъкна грамадната разлика и голѣмото значение на организацията за прогреса на морското дѣло и морско-рѣчнитѣ промисли у насъ. На края той, като указа на нарастналия общественъ престижъ на Б. Н. М. С., отправи апелъ къмъ нашитѣ държавници и мѣродавни фактори за една много по-мощна подкрепа на дѣлото на организацията

Делегатите на VIII. редовен събор на Б. Н. М. С., състоял се във София от 11—14 октомври 1931 г.

отколкото досега и за координиране на съответните клонове на вътрешната, стопанската и външната политика с нейните идеали и цели.

След неговото приветствие се избраха съвсем явно гласуване бюрото и разните комитети. За председател на събора бѣ избранъ съ акламации г. Проф. Ст. Консуловъ (София), провъзгласенъ на единъ отъ миналите конгреси за пожизненъ председател на съборитѣ на Б. Н. М. С., ала презъ миналите две години по разни причини възпрепятствуванъ да присѣдствува на Созополския и Ломския събори. За подпредседатели се избраха председателитѣ на русенския и зарненския клонове г. г. П. Оджаковъ и Д-ръ Паспалевъ, а за секретари г. г. Касъровъ (Пловдивъ) и Маринчевъ (Павликени), впоследствие поради заминаване замѣненъ съ г. Бояджиевъ (Горна Джумая). Така въ председателството и секретариата се застъпиха четиритѣхъ най-силни клонове.

Следъ като бюрото зае мѣстото си и се избраха комитетитѣ, председателтъ г. Проф. Консуловъ говори на тема: „Идеологията на Българския Народенъ Морски Сговоръ“. Едно предаване на съдържанието на тоя, както и на оцѣталитѣ реферати съ нѣколко само думи не би дало даже и далечна представа за интереснитѣ данни и ценнитѣ мисли и мнения, изнесени въ тѣхъ. А тъй като за едно по-детайлно изложение въ настоящия брой липсва мѣсто, въ идния ще дадемъ специална статия за рефератитѣ.

Следъ пълния съ импулъс за нашето морско дѣло рефератъ на г. Консуловъ, изнесенъ отъ единъ отъ главнитѣ инициатори, идеолози и организатори на Б. Н. М. С., следователно отъ, може би,

най-подготвеното по разгледанитѣ въпроси лице говори г-нъ Д-ръ С. Г. Кашевъ на много навременната и злободневна тема: „Значението на Дунава за нашия износъ“.

Следъ тия два реферата, по предложение на председателя, съборътъ реши да се поздравятъ телеграфически височайшиятъ покровителъ на Б. Н. М. С. Негово Величество Царътъ, председателя на Народното Собрание, министритѣ на нар. просвѣта, земледѣлието, желѣзницитѣ и външнитѣ работи, както и армията и флота чрезъ министъра на войната.

Последваха приветствията. Архимандритъ Софроний отъ името на Светия Синодъ и Софийския Митрополитъ Стефанъ предаде благословията на родната ни църква на благородното дѣло на Б. Н. М. С., реализирането на чиито идеали би донесло не само материална култура, но и духовно единение на всички българи въ тѣхнитѣ естествени граници — Дунава и тритѣ морета — предначертани отъ Бога и историята. Следъ него на естрадата се появи популярната фигура на генералъ Лазаровъ. Водачътъ на запаснитѣ офицери поднесе на делегатитѣ съ громъкъ гласъ и благороденъ патосъ адмирацията на запасното офицерство предъ дѣлото и идеалитѣ на Б. Н. М. С., същевременно идеали на цѣлия български народъ, който като раненъ лъвъ завистливъ гледа отъ гребенитѣ на Родопитѣ къмъ Бѣло море и чака да залѣе като потопъ Бѣломорието. Г. Генералътъ предаде сжщо така и приветствията на Олимпийския комитетъ като неговъ председател. По негово предложение делегатитѣ извикаха ура за първия кормчия на българския корабъ, така умѣло воденъ отъ него:

Следваха приветствията от страна на офицерите-инвалиди, от Общия съюз на инвалидите и Софийското д-во „Инвалиди“ (последните поднесени от председателя на съюза г. Поповъ, самъ оставилъ зрението си на бойното поле), от Върховния изпълнителен комитетъ на тракийската организация, от Родна защита чрезъ зап. генералъ Шкойновъ, от централното настоятелство на пенсионерското д-во „Старини“, от Управителния съветъ на колоездачния съюзъ и от Централното управление на Съюза на народните хорове. При последното приветствие съборътъ бѣ изненаданъ отъ звучната пѣсенъ — девизъ на народните хорове „Родна пѣсенъ насъ навѣкъ ни свързва“, изпѣта отъ Софийския народенъ хоръ подъ диригентството на г. Ив. Стефановъ.

Следобѣдното заседание, което бѣ открито въ 3 ч. отъ подпредседателя г. Оджакوفъ, бѣ посветено на дѣлова работа. То, както и всички следващи заседания, се състоя въ салона на Чиновническото кооперативно — застрахователно д-во. По доклада на комисията по пълномощията се прие за редовни 73 делегати, въ което число не влизахъ представителитѣ на Г. У. Т. Преди да се пристъпи къмъ разисквания по отчета на Г. У. Т. и доклада на Г. П. С. секретарятъ на организацията г. В. Игнатовъ прочете по решение на събора за сведение отчета за изтеклото време отъ настоящата година; по сѣщия ще станатъ разискванията на идния съборъ.

При дебатитѣ по отчета се изтъкнаха нѣкои дефекти, но почти всички говоривши одобриха дейността на Г. У. Т.; мнозина отъ тяхъ даже защитиха последното отъ нѣкои неумѣстни критики; а и изтъкнатитѣ дефекти се отнасяха не толкова до дейността на Г. У. Т. а, до оная на цѣлата организация. Така напр. енергичниятъ председателъ на варненския клонъ г. Д-ръ Паспалевъ, който лансира редица добри идеи, обърна вниманието върху нѣкои неуредици при екскурзитѣ въ страната и странство: много екскурзии сж се обявявали, едновременно сж обявявани такива отъ нѣколко клона за едно и сжщо мѣсто, поставяни сж различни цени за една и сжща екскурзия отъ отдѣлнитѣ клонове и Г. У. Т. Той предлага въ бъдеще екскурзитѣ за странство да се уреждатъ отъ Г. У. Т., което разполага съ постоянна канцелария и затова по-добре отъ всички клонове може да подготви и организира тия екскурзии, които излагатъ името на организацията, ако иматъ дефекти; въ такъвъ случай клоноветѣ да вербуватъ екскурзианти, като за това получаватъ съответенъ процентъ отъ приходитѣ. Това предложение впоследствие бѣ подкрепено отъ други делегати. Д. Тодоровъ, председателътъ на софийския клонъ, който миналата година като председател на Ломския съборъ толкова много очарова делегатитѣ, намира че Г. У. Т. въпреки бездействието на клоноветѣ, е постигнало резултати, иска обаче, то да бжде окуражено съ обещания, че ще бжде подкрепено отъ клоноветѣ; той констатира, че първоначалниятъ жаръ у деятелитѣ въ клоноветѣ е отслабналъ, и апелира за по-голяма преданостъ, желание за работа, вѣра и влюбеностъ въ дѣлото. На това заседание, както и на следващото, нѣколко делегати обърнаха вниманието върху водния спортъ и легионитѣ и поискаха да се отстранятъ известни дефекти въ правилника за водния спортъ, както и да се предвидятъ суми за подкрепа на легионитѣ (Д-ръ Паспалевъ, Тенекеджиевъ и др.).

Преди да се закрие заседанието, се приеха приветствията отъ министра на земледѣлието чрезъ инспектора по риболова, отъ Ловната организация и отъ Родно Радио. Следъ това председателстващиятъ прочете редица телеграфни и писмени приветствия.

На следующия денъ, 12 октомври, заседанието се откри въ 9½ ч. отъ подпредседателя г. Оджакوفъ. Презъ време на разискванията началникътъ на морската и рѣчна полицейска служба г. кап. І р. Стефановъ поздрави събора отъ страна на българските моряци и се четоха нѣколко поздравителни телеграми, между които и оная на гл. редакторъ Сава Н. Ивановъ. Въ това заседание продължиха дебатитѣ по отчета и се дадохъ директиви за бъдеща дейностъ. Изказаха се ценни мнения и се направиха умѣстни предложения. Дългогодишниятъ деятель въ организацията и опитниятъ стопански деецъ г. Ал. Маноловъ (Варна) настоява да се засили корабоплаването, като се открие българско параходство по Дунава и нови линии по море, а най-напредъ такава до Хамбургъ. Това споредъ него е крайно наложително, защото по липса на достатъчно собствени превозни сръдства и високитѣ навла на чуждитѣ компании често пѣти не сж изпълнявани поетитѣ задължения. Стефанъ Минковъ, организаторътъ и дейниятъ председател на Габровския клонъ, препоръчва да се подбиратъ добри ръководители на екскурзитѣ и да се намѣри добре подготвенъ историкъ, който да ги придружава и да дава всички исторически обяснения. Зах. Измирлиевъ (Сливенъ) намира, че трѣбва преди всичко да се ентузиазира младежътъ за нашата морска идея и препоръчва да се намѣри начинъ за нейното безплатно участие въ организацията. Подробно говори по спортъ и г. Манчо Димитровъ, който както миналитѣ години и сега внесе оживление въ събора. Той черпи голѣма поука отъ Балканиадата, гдето въ плавателния спортъ ние бѣхме бити отъ гърцитѣ, което, обаче, не трѣбва да ни отчайва, а да ни даде тласъкъ къмъ усилена организация на водния спортъ. Сѣщиятъ посочи на нуждата отъ добре подготвени ръководители, които да въведатъ краулно плаване и да дадатъ въобще стилъ на плаването; предлага да се свика конференция на легионитѣ, която да скъса еднажъ за винаги съ старата система и да изработи програма за обновителна дейностъ. По водния спортъ и Балканиадата говори и г. П. Оджакوفъ, който сжщо намира, че участието на нашитѣ легионери въ последната е отъ извънредно голѣма полза, тъй като тамъ тѣ видѣха значението на една жѣлезна дисциплина, която тъй много имъ липсва. Той говори за по-голяма инициативностъ, предприемчивостъ и свобода на действие въ отдѣлнитѣ клонове, които не трѣбва да чакатъ отъ Г. У. Т. да имъ върши работата. Обявява се противъ поемането на чуждестраннитѣ екскурзии само отъ Г. У. Т., което трѣбва да се занимава преди всичко съ идеологията и висшата политика на съюза, съ неговитѣ национални и стопански задачи.

На нѣкои повдигнати въпроси по водния спортъ отговори главниятъ секретаръ г. Г. Славяновъ, а общо на критикитѣ и бележкитѣ г. П. Стояновъ. Той наблегна на необходимостта да се търсятъ нови източници на сръдства за организацията, която само съ членскитѣ вноски не може да разгърне дѣйността си. Той е на мнение, да се разиграе голѣма лотария, и отъ нейното чисто произведение да се купи единъ моторенъ корабъ за нашия

флотът, който лѣтъ да се използва отъ организацията за екскурзии по крайбрежието. Относно далечнитѣ екскурзии съгласенъ е да се организиратъ такива и отъ клоноветѣ, обаче по директиви отъ Г. У. Т., на което винаги да се донася за проектирани екскурзии; такива трѣбва да се устройватъ само следъ изработване на добре обмисленъ планъ съ най-голѣми подробности, и то, ако се намѣри добъръ и опитенъ водачъ. Обаче ония до Цариградъ и Александрия моли да бѣдатъ предоставени изключително на Г. У. Т., тъй като тѣ между другото ще му доставятъ сръдства за разширения на дѣйността му. Но той сѣщо така иска да се засили записването на нови членове; тукъ той приведе примѣри, какъ въ Германия чрезъ уреждане на безплатни екскурзии съ луксозни параходи по Рейнъ за директори, учители и ученици се прави пропаганда за корабоплаването и морското дѣло всрѣдъ учащата се младежъ; по тоя начинъ германската морска лига е достигнала до брой 600 хиляди члена. На края той изказа благодарностъ на управата на нашия флотъ, която единствена дава безрезервна подкрепа на организацията и ѝ указва пълно съдѣйствие.

Следъ неговитѣ обяснения единодушно и съ акламации се прие отчетътъ, управителнитѣ тѣла се освободиха отъ отговорности и се изказа благодарностъ на Г. У. Т. и редакционния комитетъ.

Сѣщия денъ следъ обѣдъ се приеа безъ разисквания измѣненията на чл. чл. 3 и 24 отъ устава, предложени отъ Г. У. Т. Първото отъ тѣхъ се наложи, за да се съгласува уставътъ съ чл. 13 отъ Закона за физическото възпитание, който регламентира всички видове спортъ, включително и водния; въ връзка съ тоя законъ се прибави нова точка Е къмъ членъ 3, която гласи: „Да развие и укрепи тѣлеснитѣ и морални сили и да насади здравни навици въ българската младежъ чрезъ водния спортъ, като се придържа строго къмъ възстановлението на чл. 13 отъ Закона за физич. възпитание на българската младежъ.“ Измѣнението на чл. 24 пъкъ става въ връзка съ споразумението между флота и Б. Н. М. С. по морския музей, тоже приета въ това следобѣдно заседание. Тая спогодба, която се създаде, за да се избѣгнатъ въ бѣдше евентуални недоразумения между флота и Б. Н. М. С., гарантира на организацията ни правото на собственостъ надъ всички предмети, находящи се въ музея до 1 януарий 1931 г., както и надъ доставенитѣ отъ нея и подаренитѣ ѝ следъ тая дата, като внасятѣ отъ тогава насамъ отъ флота предмети се смѣтатъ неговоа собственостъ. Съобразно текста на спогодбата (п. 4) споменатиятъ членъ 24 трѣбваше да се измѣни въ смисълъ, че двама отъ членоветѣ на Г. У. Т. сж по право членове на музейния отдѣлъ и се посочватъ отъ началника на флота измежду офицеритѣ-членове на Б. Н. М. С.

Прие се сѣщо така и правилникътъ за фонда „Учебенъ Корабъ Отецъ Паисий“ при Б. Н. М. С., чиято целъ е да обедини всички съществуващи до сега фондове, за постройка на учебенъ корабъ за българския флотъ, около основния фондъ „Отецъ Паисий“, основанъ презъ 1913 г. отъ българскитѣ желѣзничари и възлизащъ сега на 380,000 лв., който се прехвърля на Г. У. Т. Засега освенъ него се прехвърлятъ и фондътъ „Кирилъ и Методий“ на сумъ 4000 лв. и единъ такъвъ на Д-во Нафга. Следъ приемане на правилника за фонда реши се да се

изкаже благодарностъ на досегашнитѣ разпоредители съ казанитѣ фондове.

Премина се къмъ разглеждане и приемане на бюджетопроекта на Г. У. Т. за 1932 г., което продължи и на следния денъ. Сѣщиятъ биде докладванъ съ незначителни измѣнения отъ бюджетарната комисия. Повечето отъ параграфитѣ му бѣха приети безъ особни разисквания. Обаче по параграфа за издаване на списанието (§ 1 отъ разходния бюджетъ) се развиха оживени дебати, както изобщо е ставало това по сѣщия параграфъ презъ миналитѣ 3–4 години. Тукъ се очертахъ ясно две течения, които обхващатъ и Г. У. Т. Докато едното намира, че списанието поглѣща почти цѣлия бюджетъ на организацията и иска да се намали предвидената сума отъ 230,000 на 200 000 лева, за да се засили параграфътъ за пропаганда, другото, като изтъкна, че сумата, предвидена за списанието, представлява по-малко отъ половината отъ разходния бюджетъ, че списанието не е дѣло на 2–3 души, а органъ на цѣлата организация и едно сръдство за пропаганда, поне толкова силно колкото и устната пропаганда, и че презъ последнитѣ две години всички бюджетни излишци отиватъ за засилване на други параграфи, настоя да не се намалява кредита му, за да се запази то поне на оная висота, на която се намира сега, ако не може да се подобри; да се наложи деградиране на списанието, следъ като се изказа отъ всички задоволство отъ него, би било крайно непоследователно. Следъ обясненията на представителя на редакционния комитетъ, подкрепенъ отъ докладчика на бюджетарната комисия, председателя на съюза и председателя на събора, прие се предложената отъ Г. У. Т. и бюджетарната комисия сума.

Къмъ 6 ч. вечерътъ салонътъ започна да се пълни съ софийска публика, между която личаха фигуритѣ на мнозина държавници и общественици, и въ 6 ч. 15 м. при препълненъ салонъ г. проф. Петко Стайновъ започна реферата си: „Намѣсата на държавата въ областта на корабоплаването“. Тая много интересна и компетентно подготвена лекция на нашия ученъ и държавникъ, разработена въз основа на грижливо проученъ грамаденъ материалъ, биде изпратена заслужено съ бурни ржкоплѣскания отъ многобройната публика, отъ името на която председателятъ г. Консуловъ сърдечно благодари на г. професоръ Стайновъ.

Последното заседание се състоя на 13 октомврий следъ обѣдъ и биде открито въ 3 ч. отъ подпредседателя г. Оджакъвъ. Продължи разглеждането на бюджета, който биде приетъ, както се докладва отъ комисията. По-сѣществени промѣни станаха въ забележитѣ къмъ него, а именно заб. 3, която отнасяше чистия приходъ отъ рекламитѣ къмъ параграфа за списанието, следъ оживени дебати се промѣни въ смисълъ, че тоя чистъ приходъ се разпредѣля отъ Г. У. Т. между параграфа за списанието и оня за пропаганда. По предложението на г. Д-ръ Паспалевъ, допълнено отъ Г. Славяновъ, пъкъ се прибави нова забележка 5, споредъ която излишѣцитѣ по тазгодишния бюджетъ се разпредѣлятъ между списанието, параграфъ пропаганда и фондоветѣ. Съ промѣната на заб. 3 значително се орѣзва бюджетътъ на списанието и фактически почти му се отнема напълно възможността за подобрене. Сѣщо така по-голѣмо оживление предизвика въпросътъ за чл. вносъ на легионеритѣ, получаващи списанието. Направиха се отъ нѣколко делегати предложения да се на-

мали тоя вносъ, като въ замѣна на това нѣкои предложиха да се задѣлжатъ всички легионери да получаватъ списанието, ала прие се предложението на Г. У. Т. и бюджетарната комисия. (Бюджета въ окончателния му видъ даваме на друго мѣсто въ настоящия брой.)

По мѣстото на деветия редовенъ съборъ се направи предложение отъ г. Георгиевъ (Видинъ), той да стане въ Видинъ, за да се засили тамкашниятъ клонъ, който да поеме енергично борбата срещу голѣмата ромѣнска пропаганда. Ст. Минковъ пъкъ отпрати покана, конгресътъ да стане въ Габрово. Реши се съ вишегласие да се приеме поканата на Габровци, а Г. Славяновъ предложи да се вмѣни на Г. У. Т. и софийския клонъ, по една изработена отъ Г. У. Т. програма да се уредятъ редъ беседи, вечеринки, увеселения, за да се заздрави видинскиятъ клонъ

Следъ това се гласува и прие резолюция, която обединява повечето отъ направенитъ отъ мнозина делегати преоложения за бждеща дейность, както и мненията, изказани въ рефератитъ. (И тя се дава на друго мѣсто въ тоя брой.)

Следъ избора на нови членове на Г. У. Т. и Г. П. С. на мѣсто на ония, чийто мандатъ е изтекълъ, предъ препълнена аудитория г. проф. Г. П. Геновъ, отличниятъ нашъ познавачъ на международното право и международнитъ договори, а особено на ония, сключени следъ великата война, говори на тема: „Излазътъ на България на Бѣло море“. Участвувалъ въ редица международни конференции, особено въ ония по малцинствата, вземащъ активно участие въ ежедневиия ни печатъ по всички животрептущи въпроси, произхождащи отъ мирнитъ договори въ свързка съ отношенията ни до нашитъ съседи, особено добре запознатъ съ бѣломорския проблемъ, който той вече еднѣжъ третира съ голѣмъ успѣхъ въ академическата конференция на Б. Н. М. С. презъ февруари 1929 г. въ София, проф. Геновъ се явява като най-добре подготвениятъ нашъ общественикъ по разглежданата въ реферата му материя. Последниятъ той, самъ преизпълненъ отъ върата въ справедливата ни кауза, изложи на единъ увлекателенъ езикъ. Ето защо лекцията му имаше такъвъ грамаденъ успѣхъ и възбуди траенъ възторгъ у присъствающитъ. Тя бѣше достоенъ завършекъ на единъ дѣлови съборъ. Председателътъ на соф. клонъ Д. Тодоровъ благодари на г. Геновъ и като обяви списъка на новоизбранитъ членове на управителнитъ тѣла, съ нѣколко топли думи закри събора.

Вечерътъ делегатитъ се събраха на другарска трапеца въ ресторанта Цървенковъ, гдето софийскиятъ клонъ имъ указа сърдечно гостоприемство.

На следния день, 14 октомврий, рано сутринта около 50 делегати и гости потеглиха за Перникъ, гдето бидоха посрещнати отъ административния директоръ г-нъ инж. Новаковъ и г. инж. Радосла-

вовъ, председателъ на пернишкия клонъ. Сжитѣ заедно съ г. инж. Броксъ се поставиха на разположение на гоститѣ, разведоха ги по най-интереснитѣ мѣста и съоръжения на минитѣ и имъ дадоха всички необходими обяснения при разглеждането на това несмѣтно национално богатство, което трѣбва да пазимъ като очитѣ си. Най-напредъ се посети откритиятъ рудникъ „Коциянъ“, гдето се видѣ организацията на работата. Силно впечатление направи тукъ багерната машина, която подобна на митологическо чудовище, захапваше отъ най-горния слой на земята около единъ тонъ прѣстъ и камъни, издигаше съ съскане огромната си пастъ нагоре, завърташе се тежко, ала все пакъ похватно, и стоварваше плячката ти въ вагонетки. По тоя начинъ се разкриватъ вжглищнитѣ пластове, когато тѣ започватъ на една минимална дълбочина. Посети се и шахтата „Св. Анна“ гдето гоститѣ бидоха спуснати съ асансьоръ 50 метра подъ земята и разгледаха изходитѣ на галериитѣ, както и съоръженията за отводняване. Надъ тоя шахтъ бѣ построена така наречената сеперация, гдето се сортироватъ вжглищата по качество. Особено бѣха поразени делегатитѣ отъ мощната електрическа централа съ нейнитѣ огромни печи, цилиндри и резервоари и отличната ѝ организация. Това е най-силната засега централа у насъ, която ако развие пълния си капацитетъ, би могла да електрифицира северозападна България до Плевенъ—Ломъ. При това тя използва като гориво само пляката, т. е. ония най-долнокачествени вжглища, които по-рано не сж служили за нищо и сж се хвърляли. Изъ нея гоститѣ бидоха разведени отъ заведущия я електронинженеръ г. Кефаловъ; даже и въ „стаята на смъртта“, гдето се разпредѣля електрическата енергия и гдето при най-малкото докосване до проводницитѣ човѣкъ би се овжгилъ въ $\frac{1}{3000000}$ отъ секундата, той заведе нѣколко по-смѣли делегати.

Въ единъ пернишки ресторантъ бѣ сервиранъ на гоститѣ отъ управата на мината пишенъ обѣдъ, презъ време на който г. Новаковъ ги приветствува отъ името на г. инженеръ Коняровъ, управителя на мината, и пи наздравица за дѣлото на Б. Н. М. С. Дим. Тодоровъ съ своя цѣлтистъ езикъ благодари за отличния приемъ и пожела мощенъ развой на нашето минно дѣло, тъй необходимо и за преуспѣването на родното корабоплаване. Следъ обѣда бѣ посетено малкото езеро въ градската градина — дѣло и собственостъ на пернишкия клонъ на Б. Н. М. С.

Къмъ 5 ч. гоститѣ заминаха обратно за София, сърдечно изпратени отъ г-да Новаковъ, Радославовъ, Броксъ и Павловъ — секретаря на пернишкия клонъ.

На 15 октомврий делегатитѣ си отпътуваха. Варна, 25 октомврий 1931 г.

А. Соболевъ.*)

ПРОЛИВНАТА ПРОБЛЕМА.

За всички държави на Черно море, а въ това число и за България, значението на проблемата за Дарданелитѣ и Босфора, т. е. проливитѣ, които водятъ за Черно море, при съвременното между-

*) Руски морски офицеръ, до 1929 г. билъ на служба болшевишкия флотъ като военно-морско аташе въ Цариградъ и Стокхолмъ, сега бѣжанецъ отъ Съветска Русия, живущъ въ Брюкселъ (Белгия).

народно положение, е безспорно. Сега, когато комунистическото правителство въ СССР се зае да създаде комунистическа държава, въоръжена за открита борба даже съ цѣлия свѣтъ, е необходимо да се освѣтли съ всички подробности създаденото по настоящемъ положение въ Черно море. До колко пъкъ е легнала въ основата на съвременното политическо положение въ Черно море сключената

въ 1922 г. „Конвенция за проливите“ може да се разбере само като се разгледа тя под *освещението на днешно време*.

„Режима на проливите“ и значението му въ 1923 г. Режима на проливите, определен от „Конвенцията за проливите“ на Лозанския мирен договор, е добре известен. Всички не черноморски държави получиха „право“ всъщност по отдалечно да вкарва въ Черно море такова количество кораби, колкото кораби има най-силния флот от намиращите се въ това море флоти на Черноморските държави и въ всички случаи не по-малко от три кораба от по 10000 тона всъщност, а въ случай на война — право да изпращат каквито искат сили. Като „следствие“ (или като „гаранция“) на тези „права“ конвенцията за проливите от 1922 год. установи да се създаде по двата брѣга на пролива демилитаризирана зона широка 15 километра (гледай схемата), въ района на която е забранено да се строят укрепления, а също и да квартируват войски. Значителна част от крайбрежието на Мраморно море: цѣлия северен брѣг и част от източния от края на източната демилитаризирана зона на Босфора до Дериндже, а също и всички острови на Мраморно море (съ изключение на острова Емир-Али-Адаси) станаха райони, въ които е забранено да се поставят постоянни брѣгови батареи, артилерийски оръдия или минни апарати. Като изключение въ района на Истамбул (Цариград) се разрешава да има морска база, (която практически се намира тамъ вече от няколко столѣтия за турския флот) и да има гарнизон (имайки предвид, че Цариград бѣше по-рано столица) — от 10000 човѣка.

Не е трудно да се види, че такъв режим на проливите и Мраморно море, при обстановката от 1923 г., създаде следното военно-политическо положение въ това море.

а) Въ мирно време коя и да е велика сила има възможност да вкара въ Черно море сили достатъчни, които съединени съ силите на нѣкоя черноморска държава, да съставят най-силния флот на това море.

б) Въ случай, че по взаимно съгласие черноморските държави унищожат своите морски сили, всъщност велика държава има право да разполага съ достатъчен силен морски отряд (три кораба по 10000 тона) за действия въ това море.

в) Въ случай на война въ Черно море (при неутралитет от страна на Турция) коя и да е велика сила има право да вкара въ Черно море военноморски сили въ каквото и да е размѣръ, като съ това ѝ се обезпечават господството надъ морето при всѣкаква обстановка и надъ който и да е от противниците изъ между черноморските държави.

Трѣбва да се отбележи, че разоржаването на проливите създаде такива условия, че Турция (като има предъ видъ, че военноморската ѝ база па даже и столицата ѝ сѣ въ проливите) е принудена автоматически да пази благосклонен неутралитет къмъ онай велика сила, която би използвала правото си да вкара военноморски сили въ Черно море. Това пъкъ води къмъ още по-изгодно положение за държавата, която воюва въ Черно море срещу Черноморска държава.

г) Въ случай, че турция излѣзе от неутралитета си при война въ Черно море, положението на *извънчерноморската държава, която е обявила войната*, никакъ не е усложнено. Широката разорж-

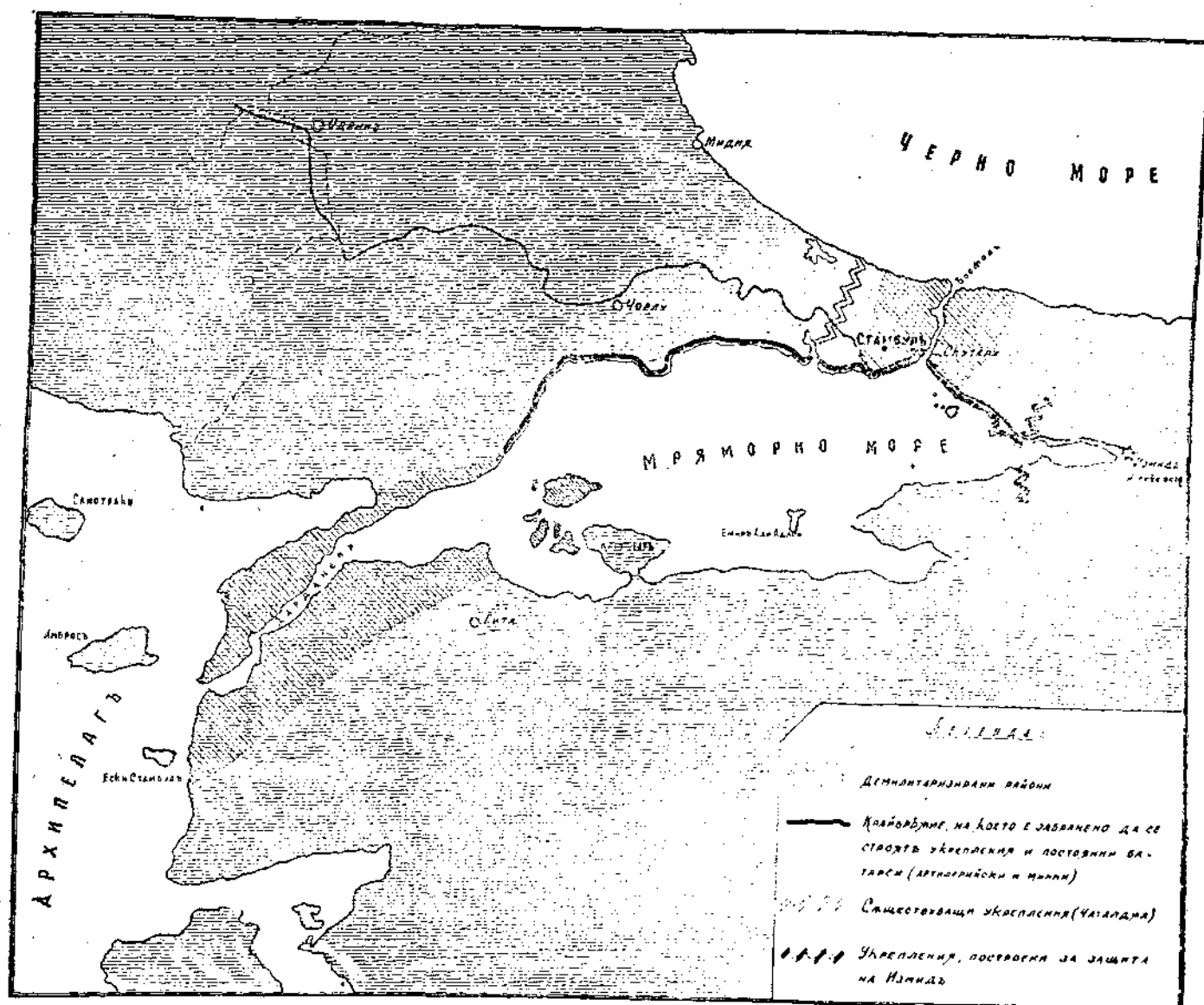
жена зона по двата брѣга на проливите и забраната за Турция да строи предварително брѣгови батареи по северното крайбрежие, а особено забраната да се ползува даже въ време на война от сръдства за защита, които пречат на корабите на неутралните държави да минават презъ проливите, т. е. на първо мѣсто минните заграждения — създават такава обстановка, че *форсирането на проливите не би представлявало големи затруднения* и въ всѣки случай, не би представлявало непреодолимо прѣпятствие.

д) Посочената по-горе обстановка довежда до такова положение, че *Турция изобщо не би могла да влѣзе въ война срещу държава, на страната на която се е обявила* (или даже би могла да се обяви) *една от великите морски държави*. Такова влизане въ война е свързано не само съ загубата на военноморската база и вѣроятно столицата (Цариград), а така също и съ загубване връзката съ европейската част на страната, но практически ще открие пътя за противника къмъ турското черноморско крайбрежие, като остави Турция отворена за атаки почти от всички страни. Това обстоятелство пъкъ принижава почти до нула военната стойност на Турция, която бѣше съ столѣтия „Пазачъ на проливите“ за всички черноморски държави, тъй като тя не ще може да „затвори“, Черно море даже като влѣзе въ война.

Всичко изброено довежда до това основно положение, че *Черно море, въ сжжност, става като че ли „открито“ море, че въ него могат да играят решаваща политическа роля само крупните морски държави и че ролята на Турция е сведена почти до нула*. По този начинъ главенъ факторъ въ политиката (военноморска) въ Черно море се явяват „действията“ на тези велики морски държави, а съвсемъ не Черноморските държави.

1923—31 г. Изминалите осемъ години докараха обаче пълно измѣнение на това положение. Може би това измѣнение по-ярко свидетелствува за невъзможността да се създаде чрезъ „договоръ“ положение, което да намали значението на държавата като национално независимо цѣло. Това правило е приложимо за всѣка държава, макаръ че въ дадения случай се говори преди всичко за Турция. Каквито „норми“ и „правила“ да се създават за да се намали националната независимост на една суверенна държава, както показва историята, мисълта всѣкога ще намѣри изходъ, даже като спазва ненарушима буквата на самите „норми“. Така стана и въ дадения случай. „Конвенцията за проливите“ създаде „статукво“, което намалява (ако не отнема) правото на суверенната държава (въ случая Турция) върху част от територията ѝ, като сжщевременно признава „суверенността“ на самата държава. И, разбира се, мисълта на нацията намѣри изходъ, който изъ дѣно разклати „значението“ на всички „норми“, макаръ че запази напълно тѣхната „буква“.

Много интересно и поучително е да се проследи какъ постепенно се е рушило практическото значение на „режима“, установен от „конвенцията за проливите“. Характерно е сжщо, че и четирите групи фактори, зависящи съответно: от общия уровень на военната техника, от мѣроприятията на самата Турция, от мѣроприятията на черноморските държави и най-после от „нечерноморските държави“ — всички тези четири групи действаха почти изключително „противъ“ дей-

ствителността на включенитѣ „норми“, като свидетелствуватъ съ това, че за човѣшката мисль е невъзможна дарбата „да предвижда“, даже въ такава областъ съ на видъ ограничени възможности, каквато е военната техника и военната политика. Впрочемъ за това по-после.

Какво се измѣни?

Преди всичко трѣбва да отбележимъ необикновенния успѣхъ изобищо на военната техника презъ тѣзи осемъ години. Нищо „непредвидено“ не се случи, разбира се, но много нѣща, които се „набелязваха“ станаха сега, следъ 8 години „обикновени“ и трѣбва вече реално да се взематъ въ внимание при военната оценка на положението на проливитѣ.

Ние отбелязахме два отъ военно-техническитѣ фактори: развитието на артилерията и развитието на военната авиация. Развитието на артилерията (особенно морската) вървѣше „нормално“ и съ нормаленъ темпъ, но трѣбва да се констатира, че далечината на действието за по-голѣмата частъ морски орджия отъ срѣденъ калибъръ вече надхвърли 10 морски мили*). Така, счита се, че французкитѣ орджия, поставени на контръ-миноносцитѣ,

съ калибъръ 120 м/м (гледай напр. „Файтингъ шипсъ отъ Дженъ“) стигатъ вече далечина 120 кабелта**), а орджията на френскитѣ кръстосвачи отъ типа „Дюге Труенъ“ (150 м/м) даже 138 кабелта. За по-крупнитѣ орджия нѣма защо да се говори: далечината на 20 см. орджия на тѣй нареченитѣ „Вашингтонски кръстосвачи“ вече се приближава къмъ 15 мили (напр. английския „Кентъ“ — 145 кабелта). Не е нужно да се изброяватъ повече цифри, защото посоченитѣ сж достатъчни, за да се констатира, че нормалната далечина на срѣднокалибрениотъ морски орджия превишава днесъ толкова предѣлитѣ на „демилитаризираната“ зона въ Дардаделитѣ и Босфора, че кое и да е отъ тѣзи орджия, поставено вънъ отъ тази зона, би могло безъ всѣкаква трудностъ да поддържа огнь по цѣлата ширина на проливитѣ, защото далекобойността му покрива цѣлата „демилитаризирана“ зона плюсъ широчината на пролива. Съ това ние съвсемъ не искаме да посочимъ, че има смисль да се създаде такава „защита“ (макаръ че нищо не би могло да попречи на това), а само — че „нормитѣ“ на „конвенцията за проливитѣ“ сж вече недостатъчно силни за да осъществятъ

*) Една миля е равна 1853 метра или 10 кабелта.

**) Единъ кабелтъ = 185 метра.

идеята, която нѣкога тѣ трѣбваше да реализиратъ.

Още по-сѣщественъ факторъ е развитието на военната авиация. Въздушнитѣ сили станаха трети видъ въоръжена сила и действията „отъ въздуха“ станаха толкова обикновени колкото и атаката на сухо или въ море. Все увеличаващитѣ се размѣри на аеропланитѣ, ги направиха сериозенъ противникъ даже и за крупнитѣ морски бойни кораби. Точността на хвърлянето заедно съ увеличениия размѣръ на носенитѣ отъ аеропланитѣ бомби отъ една страна и възможността да се използватъ противъ корабитѣ и самодвижущи се мини, пушани отъ аероплани — отъ друга, доведоха до тамъ, че бойния флотъ, който е стѣсненъ въ свободата си да маневрира, всѣкога е длъженъ да има предвидъ, опасността отъ нападение „отъ въздуха“, ако предварително не е взелъ господството въ въздуза (което практически почти е неосъществимо). Моментъ на форсирането на Дарданелитѣ или Босфора отъ боевъ флотъ дава тѣкмо почти идеални условия за да бжде атакуванъ той отъ въздуха, тѣ като корабитѣ нѣматъ свобода да маневриратъ, не могатъ да използватъ скоростта си и благодарение на височинитѣ по бреговетѣ на проливитѣ, тѣ сж много ограничени въ наблюдението на низкохвърчащитѣ аероплани на противника (голъмо преимущество е за аеропланитѣ, носѣщи самодвижещи мини, да се приближатъ до противника на малки височини).

Казаното вече достатъчно характеризира факта, че „демилитаризирането“ на каквото и да е районъ, при възможността за държавата, която е решила да го отбранява, да използва авиацията, принижаватъ стойността на демилитаризирания районъ ако широчината на разоръжената зона е недостатъчно голѣма въ сравнение съ района на действие на наличнитѣ въздушни сили. Съвършенно ясно е, че ако 15 километрова зона е недостатъчна да гарантира района даже отъ обстрелването му съ орджия отъ миноносцитѣ, то нѣма защо да се говори за авиацията. По този начинъ авиацията съ своето съвремененъ състояние се явява доста сѣщественъ факторъ, който развенчава достиженията на „нормитѣ“ на „конвенцията за проливитѣ“ отъ 1922 г.

Втората група фактори, които влияятъ на проливната проблема изцѣло, сж мѣроприятията на турското правителство. Въ противоположностъ на всички останали държави Турция запази правото си да създава по свое усмотрение въоръженитѣ си сили. Само посоченитѣ по-горе *ограничения за разположението на укрепленията*, внесени въ „конвенцията за проливитѣ“ (наистина въ единъ отъ най-важнитѣ и най-уязвимитѣ райони на страната) сж военнитѣ ограничения за турското военно командване. За това не е чудно, че още първитѣ години внесоха много нови фактори по въпроса за създаване отбранителната способностъ на Турската република. Къмъ числото на тѣзи, които могатъ да играятъ роля по въпроса за проливитѣ на Черно море, трѣбва да се отнесатъ: оставяне столицата въ Ангора съ постепенното развитие на съобщенията на града, които го направиха истински центъръ на страната, пренасяне на военно-морската база отъ Цариградъ въ Измидъ, укрепяване Измидския заливъ, създаване военна и военно морска авиация и най-последъ възстановяването на бойния флотъ.

Оставянето столицата на Турция въ Ангораградъ, въ който се намираше тя въ първитѣ дни на националното движение, тогава, когато

Цариградъ се намираше въ рѣцетѣ на противникитѣ си, разбира се, се диктуваше отъ редъ политически съображения и е съвършено естествено решение. По-важно е да се отбележи другото обстоятелство: турското правителство като запази столицата въ Ангора, взе всички мѣрки да направи този пунктъ истински, а не само „административенъ“ центъръ на цѣлата страна. Желѣзнитѣ пѣтища по направление къмъ Зунгулдакъ, Сивасъ и Самсунъ, Кейсария и Улу-кишла, създавайки връзка съ северъ, изтокъ и югъ на страната действително придаватъ на новата столица голѣмо значение, както економическо тѣй и политическо. Ако изнасянето на столицата отъ Истамбулъ (Цариградъ), който лежи въ демилитаризираната зона на проливитѣ — достъпна за всѣки противникъ, разполагащъ съ флотъ, освободи правителството отъ въроятния ударъ въ случай на война, то развитието на желѣзопѣтнитѣ съобщения около Ангора и въобще въ източна и сръдня Турция, реално отнема отъ Цариградъ и частъ отъ неговото по-раншно економическо значение, като го пренася въ новата столица, въ районъ почти неуязвимъ за ударитѣ на противника въ сръдня Турция. А това отъ своя страна намалява за държавитѣ интереса отъ възможното заемане на проливитѣ до толкова, до колкото Цариградъ е изгубилъ отъ миналото си значение било то политическо или економическо.

Не по-малко, ако не и по-сѣщественно е пренасянето на военно-морската база отъ Цариградъ въ Измидъ — пристанище, което лежи въ она частъ на Мраморното море, която е вънъ отъ каквито и да е ограничения за укрепяване на района му споредъ „конвенцията за проливитѣ“. Базата на турския флотъ, на която бѣше разрешено да остане въ демилитаризираната зона, ставаше съ това не само безполезна (защото въ случай на усложнения на нея, естествено, не можеше да се разчита) но даже и „вредна“ — доколкото нейната беззащитностъ даваше възможностъ като се заплаши, да се упражни известно политическо влияние. Пренасянето базата въ Измидъ, като се поставя въ Мраморно море, което увеличава много възможността на Турция да води борба за господство въ това море въ случай на военни действия, позволява сѣщевременно базата да се укрепява колкото е необходимо. Турския флотъ сега има — отъ като Измидския заливъ е укрепенъ и е пренесена тамъ базата упоренъ пунктъ, който съвършенно измѣня стратегическото положение не само въ Мраморното море и „Проливитѣ“, но и въ Черно море, доколкото неговата нова „позиция“ му позволява да действа, въ случай на нужда, на „съобщенията“ на всѣки не Черноморски флотъ, който пожелае да оперира въ Черно море. Това ново положение още не прави Турция „Стражъ“ на проливитѣ, както бѣше по-рано въ течение на много столѣтия, но я изважда отъ безпомощното положение въ този районъ, като ѝ връща голѣма частъ отъ по-раншното ѝ значение, и то толкова повече, колкото по-голѣми сили (морски и въздушни) тя ще може да има въ Измидската си база въ момента на почването на конфликта въ Черно море.

Трети факторъ е създадената отъ турската република голѣма военна и морска авиация. Презъ време на свѣтовната война и на националната такава Турция имаше толкова слаби авиационни сили, че въ много случаи тѣ можеха да бждатъ пренебрегнати. Не ще сбъркаме, ако предположимъ, че

презъ периода, когато военният и морски експерти изучаваха въ Лозана „Проливната“ проблема, тѣ си представяха Турция както по-рано — като страна лишена отъ авиация. Много вода изтече отъ тогазъ и много се направи както отъ самото турско военно министерство, така и отъ „дружеството за подпомагане развитието на авиацията въ Турция“ — „Тиаре джамииети“. Турция не само че се сдоби съ много аероплани, включително голѣмитѣ бомбардировачни хидроаероплани отъ типа „Рорбахъ“, но страната е покрита и съ мрежа добри аеродруми, метеорологически станции, има авиационни школи за подготовка на летци и механици и даже собствена авио-моторостроителница (въ Кейсария) Сега къмъ 1931 г. турската авиация не е вече случайна група чужди машини, обслужвани отъ подготвени въ странство литци. Това е истинска бойна сила, създадена и подготвена въ самата страна, отъ която черпи своитѣ сили. Ако се съпостави всичко това съ казаното по-горе за значението на развитието изобщо на авиацията отъ една страна и колко сж ценни военно-въздушнитѣ сили за борба въ Мраморното море за проливната проблема отъ друга — може ясно да се види колко много се е изменило положението на проливитѣ отъ 1923 г.

Най-после, младата турска република възстанови и военния си флотъ. Ремонта и вкарването въ строя на кръстосвача-дреднаутъ „Явузъ-селимъ“ (бившъ Гьобенъ), построятъ въ Италия на два голѣми ескадрени миноносци „Ада-тепе“ и „Коджа-тепе“, идването въ Мраморно море на две подводни лодки, построени въ Холандия и започването на още две въ Италия — даватъ вече достатъчно военно-морски сили за борба на предварително подготвена позиция даже и противъ голѣмъ флотъ. А нима Мраморно море, чийто брѣгове принадлежатъ на Турция, която има укрепена военноморска база въ Измидския заливъ, използването на военно въздушнитѣ сили на който е особено благоприятно, не е такава позиция?

Трета група фактори сж тѣзи, които зависятъ отъ „Черноморскитѣ“ държави. Тукъ преди всичко изпъква С.С.С.Р. Съвършено естествено е, че освенъ въпроса за „правото“ на този или онзи флотъ да мине проливитѣ (къмъ Черно море) и „възможността“ да направи това отъ гледна точка на сжществуващитѣ препятствия въ самитѣ проливи, остава и въпроса до колко е „ценно“ вкарването въ Черно море на тѣзи или онѣзи морски сили на нечерноморски държави. Ако въ 1922 г. флотитѣ на всички Черноморски държави се определяха съ отряди отъ нѣколко дребни и отчасти остарѣли кораби, то къмъ 1930 год. положението сжществено се измени. Червения флотъ въ Черно море стигна вече до такава величина, че не е възможно да бжде пренебрѣгнатъ. Дострояването и вкарването въ строя на двата леки кръстосвачи („Червонна Украина“ и „Красний Кавказъ“) и множеството крупни ескадрени миноносци, прехвърлянето отъ Балтийско море дреднаута „Парижка Комуна“ и кръстосвача „Профинтернъ“, а сжщо и значителното усиление на Съветския флотъ, не само господството на това море, но и такава сила, противъ която може да бжде предприета операция само съ голѣмъ боенъ флотъ, съставенъ отъ кораби отъ всички типове включително и дренаути. Ако преди осемъ години изпращането на отрядъ отъ дребни кораби (максимумъ леки кръстосвачи) въ Черно море можеше да измени сжществено стратеги-

ческото положение тамъ, то сега трѣбва да става дума за цѣлъ боенъ флотъ. Лесно е да се разбере разликата, ако си представимъ какъ се усложняватъ вследствие на това въпроситѣ за снабдяването, докуването и базирането. Известно е, че всѣки докъ не е пригоденъ за дренаути, и че пристанище, което може да приеме единъ дивизионъ миноносци, може да е съвсемъ недостатъчно за бригада кръстосвачи. При това въ сегашно време Черно море става театъръ за действия на дреднаути.

Но фактически положението е още по-сложно. Червения флотъ — съвсемъ не е флотъ на националистична държава. Комунистическата партия, която заема властта въ Русия, си е поставила като единствена целъ свѣтовната революция и подготовката ѝ съ всички срѣдства. Достатъчно е да отворимъ съветскитѣ вестници за да се убедимъ, че комунистическата преса вижда въ всѣки създаденъ конфликтъ деждъ две държави „шансъ“ за усложняване на международното положение и „пътъ“ къмъ революцията. При такива условия наличието на имащия надмощие въ Черно море червенъ флотъ, чийто ръководители виждатъ „полза за своето дѣло“ въ международнитѣ конфликти, естествено може да предизвиква само усложнения.

Съвършено естествено е, че това, което зависише отъ Турция и С.С.С.Р. можа като резултатъ отъ тѣхнитѣ действия, да обезсили цената на „конвенцията за проливитѣ“, до колкото тя не бѣше отначало изгодна за тѣхъ. Но че морската политика на „нечерноморскитѣ“ държави доведе до сжщия резултатъ, това може да се смѣтне за парадоксално. А това е именно така. Като резултатъ на редъ причини, които сж далечъ отъ черноморския въпросъ и проливната проблема, презъ изтеклитѣ осемъ години флотитѣ на великитѣ морски държави претърпѣха редъ изменения, които измениха тѣхния обликъ тъкмо въ неблагоприятна страна за решението на въпроситѣ, за които е дума. Никакво условие не можа да даде пълно разрешение на проливната проблема и въ сжщностъ това, което бѣше установено, даваше „възможностъ“ за форсиране (или минаване) на проливитѣ, но далечъ не „обезпечаваше“ напълно. Тѣзи изменения въ военноморската техника, за които се говори по-горе, усложниха форсирането на проливитѣ (ако това би станало необходимо) за малкитѣ и слабо защитени кораби, защото тъкмо за такива кораби сж особено опасни случайнитѣ нападения артилерия съ или съ въздушни атаки; добре защитенитѣ дреднаути и броненосни кръстосвачи — (силата на които преди всичко се заключава въ защитата имъ отъ всѣки видъ орѣжие) могатъ, както и по-рано, да не се боятъ отъ такова препятствие. Отъ друга страна, увеличението състава на флотитѣ на „Черноморскитѣ“ държави, които разполагатъ вече както съ дреднаути („Явузъ“ въ Турция и „Парижка комуна“ въ С.С.С.Р.) така и съ подводни лодки, които се явиха вече и въ Турция и въ Ромжия, довежда до необходимостта въ случай на операция въ Черно море, да се използватъ именно голѣмитѣ боеви кораби.

Между това Вашингтонското съглашение, а после и Лондонското не само че спрѣха построятъ на голѣми бойни кораби, но даже и намалиха количеството (чрезъ разоръжението) на сжществуващитѣ. Най-голѣмитѣ кораби, съ които се снабдиха флотитѣ на всички велики държави презъ тѣзи години, сж 10,000 тонни кръстосвачи, тѣй наречени „вашингтонски кръстосвачи“ — кораби съ

силна артилерия, съ голѣмъ ходъ и радиусъ на действие, но съ рѣдки изключения, почти лишени отъ бронировка. Такива кораби въ проливитѣ биха били безсилни: лишени отъ скоростъ (поради тѣснотата) тѣ не биха могли да изпълнятъ даже и най-скромната бойна задача. Стария „Явузъ селимъ“ ще може да разгроми цѣла бригада отъ такива кръстосвачи безъ голѣмъ рискъ; даже огъня на една полска лека гаубична батарея може да се укаже гибеленъ за подобенъ корабъ. Иначе казано, усиляването на флотитѣ на великитѣ държави, които изхождаха отъ съвършено други задачи, стана за смѣтка на кораби, които нищо не могат да направятъ въ проливитѣ. По такъвъ начинъ голѣмитѣ флоти сами съкратиха онѣзи сили, които бѣха годни за дадената обстановка, като ги замѣниха съ кораби не само слаби, но и безполезни. Това обстоятелство измѣнява положението на проливитѣ, установено въ Лозана, може-би най-много отъ всички останали. То го измѣня въ полза тъкмо на тѣзи, за които бѣше най-неизгодно.

Всичко казано характеризира достатъчно положението на проливната проблема къмъ днешно време и доколко нейнитѣ „норми“ се указаха без-

силни предъ живота. Но остана още едно обстоятелство, което се отнася къмъ бъдещето, което се набелязва, обстоятелство, което съдържа още по-страшни признаци...

Великитѣ държави, като имаха предвидъ своитѣ налични сили вънъ отъ Черно море, разшириха правата на всички съ общото улеснение на входа за „нечерноморскитѣ флоти“ въ Черно море. Това право именно трѣбваше да ги улесни за да установятъ тѣ влиянието си въ това море. Но едно много важно обстоятелство бѣше забравено. А то е, че една отъ „Черноморскитѣ държави“, а именно С. С. С. Р. разполага съ голѣмъ флотъ тъкмо вънъ отъ Черно море и че „правилата“ и „нормитѣ“, които улесняватъ входа, могат да бждатъ използвани най-напредъ именно отъ нея. Така и стана. Първиятъ съветски дреднаутъ и първиятъ лекъ кръстосвачъ вече сж прехвърлени отъ Балтийско въ Черно море и никой не може да гарантира, че тѣ не ще бждатъ последвани и отъ други дреднаути на червения флотъ...

А тогава проблемата на Черно море и проливитѣ може да вземе съвършено новъ и неочакванъ видъ, за който заслужава да се помисли...

Преведе: В. И.

Владиславъ Л. Богдановичъ.

ВЪЗСЪЗДАВАНЕТО НА ТЪРГОВСКИЯ ФЛОТЪ НА СЕВЕРО-АМЕРИКАНСКИТѢ СЪЕДИНЕНИ ЩАТИ.

Нѣкога Северо-Американскитѣ Съединени Щати разполагаха съ единъ отъ най-голѣмитѣ търговски флоти въ свѣта. Този флотъ (включая и воениятъ) западна при преминаването отъ вътроходния къмъ механическия двигателъ и при преминаването отъ дървеното къмъ металическото корабостроение. Много неблагоприятно повлия периода на гражданската война. Въпреки че тази страна се опира на двата най-голѣми океана, въ продължение на 75 години тя е била „изолированъ континентъ“, лишень отъ собствени морски интереси. Всичкитѣ сили на народната предприемчивостъ, чрезъ които се създаде съвременна Америка, се бѣха съсредоточили въ разработване на природнитѣ богатства и въ преобразование на селско-домакинския битъ въ по-доходно индустриално-национално домакинство. Индустриалния трудъ въ сравнение съ мѣстно домакинския е срѣдно 6—8 пжти по-доходенъ. Свободниятъ творчески трудъ на народа при разработката на природнитѣ богатства на Америка създаде голѣма стопанска и политическа мощъ.

Тогава Америка остро почувствува нуждата отъ корабоплаването и морскитѣ пжтища за по-нататъшното свое развитие и се насочи къмъ създаване на националенъ търговски флотъ който да удовлетвори тази нужда. Въ това време 90% отъ морската търговия на Америка се обслужваше не отъ собствената предприемчивостъ и собствени кораби, а отъ корабитѣ и предприемчивостта на Англия, Германия и пр. Сега, обаче, положението е значително измѣнено — собствената предприемчивостъ на американцитѣ и американското корабоплаване обслужва външната търговия на страната до 30%, а националната задача се стреми да разреши въпроса съ огледъ да се достигне до 50%. Съ други думи Америка се стреми 50% отъ външната ѝ търговия да става съ кораби подъ американско знаме.

Влизането на Америка въ свѣтовната война веднага наложи бързото създаване на търговския флотъ, който да удовлетвори нейнитѣ и тия на съюзницитѣ ѝ нужди за военни превози. Като инициаторъ и организаторъ на този морски транспортъ се яви правителството. Разполагайки въ страната съ развита индустрия и богатъ технически опитъ, не бѣше трудно да се премине на усилено корабостроение. Презъ годинитѣ на войната се създаде грамаденъ търговски флотъ.

Следъ привършването на войната Управлението на корабоплаването въ Северо-Американскитѣ Съединени Щати имаше да разреши една голѣма и сложна задача — да реорганизира създадения въ време на войната „Държавенъ морски транспортенъ флотъ“ въ националенъ търговски флотъ. Управлението на корабоплаването трѣбваше да прехвърли държавното управление на създадения презъ време на войната флотъ върху частната предприемчивостъ и обществения починъ въ това отношение. Въ Англия и Германия демобилизирането на привлечения на военна служба търговски флотъ не бѣше трудно, защото всѣки уцѣлялъ корабъ се повърна на собственика му. Създадения, обаче, въ Америка презъ време на войната търговски флотъ, въ това отношение бѣше „безстопанственъ“. За него трѣбваше да се намѣрятъ не само моряци за обслужването му и де се организиратъ съответнитѣ брѣгови служби, но бѣше необходимо да се намѣрятъ и „корабостопани“, т. е. такива американски граждани, които биха вложили труда, интереситѣ и капиталитѣ си въ търговското корабоплаване, както по-рано сж ги влагали въ всѣко друго индустриално предприятие или търговия. Въ случая трѣбваше да се издири и подкрепи частната и обществената предприемчивостъ, която би била способна да поеме ръководството и по-нататъшното развитие на тоя важенъ клонъ отъ националното стопанство. Отъ

всичките 1,797 парахода всъщи съ товароподемност надъ 1000 тона, къмъ началото на 1931 година сж били предадени въ частни ржце 1329 парахода съ обща товароподемностъ 6,997,000 гростона. Къмъ това време въ Управлението на корабоплаването е имало (останалитѣ) 468 парахода съ обща товароспособностъ 2,660,000 гростона; отъ тѣхъ 184 парахода работятъ, а 284 стоятъ завързани готови за продаване. Отъ всичко това се вижда, че нѣма недостатъкъ въ кораби, а има недостигъ въ хора и стопанска организация, която да повдигне участието на американското знаме въ външната търговия до 50%. И поради това правителството на Северо-Американскитѣ Съединени Щати е предприело една интензивна политика на поощрение частната национална предприемчивостъ въ полето на международната търговия.

Една отъ най-значителнитѣ мѣрки за поощрение на американската предприемчивостъ въ областта на корабоплаването е систематичната финансова помощъ, която се дава отъ специаленъ държавенъ фондъ на срокъ до 20 години за постройка на нови параходи въ американски корабостроителници и за преправка на стари кораби. Презъ течение на последнитѣ 2 1/2 години отъ фонда въ размѣръ 114,000,000 долари сж дадени като финансова помощъ на частното и обществено корабостроение 43,000,000 долара и чрезъ това активно съдействие на държавата сж построени редъ отлични параходи за бързитѣ товаропжтнически и пощенски линии. Друга мѣрка за поощрение развитието на редовнитѣ морски съобщения е системата на дългосрочни договори за превозване на пощата. Отъ поощрението на държавата къмъ част-

ната и обществена предприемчивостъ въ областта на корабоплаването се ползува и корабоплаването въ вътрешнитѣ водни пжтища на страната.

Ржководящитѣ морския транспортъ правителствени органи сж въ тѣсенъ контактъ и пълно сътрудничество съ частната предприемчивостъ. Тѣ изучаватъ и изследватъ въпроситѣ относно търговскитѣ пжтища, въпроситѣ за пазаритѣ, международното морско законодателство, строежа на пристанища и търговията имъ, тарифитѣ, връзката на морскитѣ съобщения съ вътрешнитѣ съобщения, всѣкакъвъ видъ технически усъвършенствания въ корабната архитектура и пристанищестроението, търговска практика и обичаи, финансии и економика на корабоплавателното дѣло и пр. и пр. Въ много университети сж устроени специални катедри и курсове за подготвяне на лица, които да се специализиратъ въ морското дѣло и международната търговия. Всичкия този грамаденъ трудъ, даденъ съ пълно съзнание и правилно разбиране на националнитѣ нужди, е далъ възможностъ на Америка да увеличи значително много участието на своето корабоплаване подъ свое знаме въ морската търговия.

Ето много нѣща, съвременни и извънредно поучителни за насъ, въ които трѣбва да се вгледатъ сериозно нашитѣ общественици и управници, да ги проучатъ добре и използватъ съобразно нашитѣ нужди и обстановка. Насочвайки частната и обществена предприемчивостъ въ областта на корабоплаването и морската търговия къмъ развитие, тѣ ще увеличатъ националното ни богатство.

(Изъ „Морской Журналъ“, Прага 1931 г., № 6).

Превелъ: Сава Н. Ивановъ.

Дора Габе.

СЪСЪ ДРЪЗКИ ПО ЧЕРНО МОРЕ.

Когато се спущахъ по желѣзата на полупристанището въ Гйозикенъ, безъ стѣпала, а лодката долу ту се дигаше, ту хлѣташе, ту се мѣташе назадъ, и дебнехъ моментъ да скоча въ нея, заедно съ своята племенница, видѣхъ върху фуражкитѣ на моряцитѣ въ лодката: „Смѣли“, „Дръзки“ спуснахъ се и азъ „смѣло“. — Когато тръгнахме къмъ парахода и попитахъ моряцитѣ, не сж ли опасни тия вълни, тѣ се засмѣха и азъ заплувахъ съ тѣхъ спокойно.

Изгорѣли лица, съ бодро изражение, бързи самоувѣрени движения — не се колебаатъ ни секунда.

Следъ нѣколко минути сме на парахода. Посрѣщатъ ни сжщитѣ засмѣни изгорѣли лица на моряци и нѣколко души офицери, съ осанката на стопани. И тѣхната усмивка прилича на тая на моряцитѣ, естествена и сърдечна, но не тѣй детска. Сигурно чувството за отговорностъ е сложило своя печатъ и я е осмислило още повече.

Влизаме весели, заразени отъ безгрижието на моряцитѣ, радостни за пжтешествието, което започва. И стопанитѣ се радватъ на бодритѣ гости — нали е воененъ параходъ, кога вижда гости той, а камо ли жени и то радостни, че ще пжтуватъ по тѣхното море.

Уви — колежкитѣ, които вече бѣха въ парахода и които пжтуваха отъ Варна, не бѣха колежки, а нѣкакви неподобни на себе си призраци. Една лежеше на носилка, бѣла като следъ операция, друга се бѣше надвѣсила надъ морето и пш-

каше. Когато се доближихъ до нея, тя ме погледна съ трагическо лице. Трета се сврѣла долу и лежи полумъртва, четвърта седи неподвижна и мълчи като сфинксъ, безъ да промѣни изражението си. Така е, наказание е за она, който влиза въ чуждо царство — не може безъ данъкъ. Природата е наредила да ходимъ по суша. Зная, че следъ малко и азъ ще трѣбва да плащамъ данъка. Единствена се крепеше госпожа В. Б., седнала спокойно на стола си, съ всичката изисканостъ на пжтешественица, развѣла златни коси, загледана съ зеленитѣ си очи въ синьото море. И докато ние така трагично пжтуваме, на плажа на Гйозикенъ, една моя палава приятелка писала за менъ стихове:

„поетеса отъ най-финнитѣ:

дала банкетъ на делфинитѣ“.

Когато „банкета“ се свърши, можехъ да гледамъ спокойно стрѣмния носъ Емине, да примрежвамъ очи и да ми се струва, че не азъ минавамъ край него, а той се носи край мене, съ съответния си бѣлъ брѣгъ, съ високия, като бѣло минаре фаръ. Дълго следъ това го виждахъ и съ затворени клепачи. До менъ седи малъкъ морякъ; отъ надписа на фуражката му виждамъ, че е отъ машинното отдѣление. На всички мои въпроси отговаря умно, съ езика на интелигентенъ човѣкъ. Задава ми въпроси — много нѣща го интересуваха. Той и мнозина мислятъ, че ние, които пишемъ, знаемъ всичко и можемъ да отговоримъ на всички въпроси? Колко малко знаемъ ние и какъ бихъ искала той да отговаря на моитѣ. . .

— По тия мачти ли?

— Да — какъ се изкачвате — нѣма кжде да опрешъ кракъ!

Ще видите, следъ малко ще се изкачи единъ морякъ.

Наближаваме Месемврия. До сега всички моряци се бѣха натрупали наоколо ни — ту отговаряха на нашитѣ въпроси, които за жалость бѣха рѣдки поради трагическото положение, въ което все още бѣха повечето колежки, ту ние на тѣхнитѣ, ту тичаха да ни носятъ корици хлѣбъ (нѣкой каза, че е хубаво да се гризе по трошица сухъ хлѣбъ). За всѣка услуга се спущаха по нѣколко души и следъ минута всичко бѣше донесено. Когато приближихме по даденъ знакъ всички се разпилѣха, парахода зашумѣ отъ ржботни ржце: закипѣха котли, запълзѣха вѣжета, изпищя свирка, нѣкой се покатери по мачтата — изпълзѣ на нея за нѣколко секунди и веднага слезе. — Докато разберемъ, желѣзното колело съ шумъ се завъртѣ и спусна котва. Всички моряци бѣха заети, никой на никого не обръщаше внимание — спуснаха ни въ лодка и загребаха пакъ, къмъ оня чуденъ градъ, израстналъ като мѣхъ върху черупка, откъснатъ отъ сушата. Само една тънка нишка, една пжтека го свързва съ нея. Струваше ми се, че като стѣпя въ тоя градъ, той ще се залюлѣ, че той е поставенъ върху водата, а не закрепенъ върху почва.

Не ме покъртва най-далечната старина на тоя градъ, неговото езическо славно минало, а оно-ва време, когато въ него сж живѣли боляритѣ ни, когато всѣки отъ тѣхъ, спасенъ отъ корабкрушение, се е завръщаль и е построявалъ църква въ своя дворъ. 44 църкви върху тая малка черупка, населена съ духоветѣ на повече отъ хилядо години. Кжшитѣ сж запазили още своя нѣкогашенъ изгледъ, улицитѣ своята тѣсна интимность, когато покривитѣ се докосватъ и си шепнатъ клюки и легенди. Цѣлото това малко градче е легенда, и ти вървишъ изъ улицитѣ му, като откъснатъ отъ това време и пренесенъ въ старото легендарно. . .

Надъ брѣга стои изправена нова кжща, цѣла отъ веранда и стѣкла — строилъ я е нѣкой, който не е искалъ да изпусне отъ очи ни една морска вълна, ни единъ далеченъ брѣгъ, ни единъ слънчевъ лжчъ, и който е искалъ да остане все пакъ до самия старъ градъ, до легендата. Не зная, дали е вѣрно, казаха ми, че е кжщата на Димо Кйорчевъ, който тѣй рано затвори очи. На връщане въ една кръчма видѣхъ портрета му — неговия болярски духъ остава тукъ, като въ свой роденъ градъ.

Не успѣваме да се опомнимъ и вече сме на парахода. „Дръзкитѣ“ като роякъ пчели тичатъ по палубата, по мачтитѣ, слизатъ долу, излизатъ пакъ и следъ кжсо време, сядатъ наоколо ни, пакъ засмѣни и доволни, че иматъ гости.

Навѣрно Черното море е единствено, на чиито брѣгове не тѣй лесно сж се решавали хората нѣкога да строятъ градове. Първи пиратитѣ сж ги населявали и комаритѣ и отровнитѣ мухи. А тая гладка тъмносиня повърхность е сжщо невѣрна.

— Наричатъ го черно, ми казва морякътъ, не защото цвѣтътъ му е черенъ, а защото характерътъ му е невѣренъ. Никое море не се мѣни така бързо и тѣй неочаквано.

Примреждамъ очи: сѣкашъ пълзимъ по сребърно синя суша.

Заглеждамъ се: тя диша. Ту се издига, ту спуща, ту се измѣства и пакъ се връща. Чувствуващъ, че дълбочината не може да се измѣри, че

тя е сжщността, до която не може да се стигне, която ле се проучва, съ която не можешъ да се боришъ и която дава животъ на цѣлото море. Оная малка вълна отгоре нѣма никакво значение. Тя може да бжде и по-голѣма, пакъ нѣма значение. Животътъ е въ онова, което едва бучи изподъ водата и което може да се пробуди. Ние, обитателитѣ на сушата, спимъ спокойно въ леглата си, а всички тия моряци бдятъ, когато тя се пробуди и се борятъ съ нея. Поглеждамъ ги и веднага чувствавамъ правдата въ надписитѣ на фуражкитѣ имъ: „смѣли“, „дръзки“, „строги“.

Колко е различенъ нашиятъ свѣтъ отъ тѣхния! И не е чудно, че не си приличаме като хора! Ако се бѣхъ родила мжжъ, щѣхъ да стана морякъ, сигурно.

— Има и жени капитани на параходи, ми отговаря единъ отъ офицеритѣ.

— Навѣрно отъ детинство сж расли съ морето. То не се изучава, трѣбва отъ малкъ да се вживѣешъ и сродишъ. За менъ то е другъ миръ, то е примамка, новъ интересенъ свѣтъ, и азъ го дира, както дира всѣки другъ миръ, който може да ме изтръгне отъ моя всѣкидневенъ и еднакъвъ. За васъ е родина.

— Който човѣкъ излезе отъ себе си, госпожо, и заживѣе съ съ стихията за него всичко е ново, а стихията е вѣвъ всѣки животъ, и на суша и на море.

Мждри сж моряцитѣ, много се заслушватъ и малко говорятъ. Тѣ дори не си служатъ много съ нашия говоримъ езикъ. Ето, въ тия етажерки сж наредени повече отъ тридесетъ флагчета. Всѣко значи дума, или цифра, или цѣло изречение. Кжде ще имъ позволи морето съ своя шумъ да говорятъ. Развѣешъ байрачетата и това е разговоръ. Кое морско животно говори съ гласъ?

Опирамъ лакти о орждието, завито въ черно. Укротѣло и непотрѣбно е сега — старъ ветеранъ! Отъ това малко гърло е изхвърляла смъртъта своя огънь, а човѣшкиятъ гнѣвъ своята мощъ, човѣшкиятъ подвигъ своята правда! Колко е относително всичко! Свършва се войната и споменътъ за тая война е като за най-голѣмо човѣкоубийство, за най-черно престѣпление. Защото не храбростъта и подвига станаха господари на положението, а човѣшкиятъ студентъ разсѣдкъ; подведенъ, безъ самъ да забележи, отъ човѣшката алчность.

Когато се стои надъ палубата, на мѣстото на коменданта, човѣкъ завладѣва морето. Много малко трѣбва за човѣшкото самочувствие, за да превърне човѣка въ господаръ. — Цѣлото море е предъ менъ, задъ менъ, около менъ — само отдѣсно се синѣятъ брѣгове.

— Какво е тамъ, на дѣсно.

— Анхиалол! . . .

— Чудно! Не се виждатъ здания, а само плоски силуети. . . Нѣкаква кула съ високи тополи — до нея налѣво високи отворени порти, по-налѣво и нѣкакъвъ замъкъ. . . Чуденъ градъ!

— Ще спремъ ли?

— Не.

Значи тѣй ще го отминемъ и ще ми остане въ очитѣ като видение. Намирамъ, че много набързо минаваме крайбрѣжието и че само бѣгли впечатления ще имаме.

— Колкото да се „заинтересувате“.

— Да, тия градове, на морето иматъ дълго минало, всѣкога бурно и въ всѣка епоха раз-

лично. Било е нѣкога езическо. Още се изкопават следитѣ му. Храма на Зевса е до кжщата, въ която сега живѣя въ Гйозикенъ. Храма на Аполона, е въ Созополъ. Статуята на Аполона е била работена отъ художника Каламисъ. Отпосле е била пренесена въ Римъ и поставена на Капитолия.

Ами надгробната плоча на Анаксандра? Идете я вижте въ Народния музей въ София, тя е една отъ скъпоценноститѣ на нашитѣ музеи. Подобно на нея има само въ Лондонъ, но не тъй хубава!

Презъ византийско време войнитѣ сж разрушили тия градове. Ту български ту византийски, тѣ не сж имали спокоенъ животъ. Турция ги доубива и превръща въ обикновени рибарски градове. И тѣ чакатъ своя „Месия“, за да ги възроди и върне къмъ животъ.

Навлѣзохме въ Бургаския заливъ, извитъ надалечъ въ дѣсно. Бургасъ не се вижда — само личи една едва уловима линия, сѣкашъ начертана съ моливъ.

— Това е вълнолома.

— А какво е тамъ отсрѣща?

— Постъ. Подъ него въ водата, до брѣга е тржбата на заседналиа италиянски параходъ — като приближимъ, ще го видиме ясно.

Следъ десетина минути парахода се видѣ цѣлъ. Запазилъ е вида си невредимъ, сѣкашъ ей сега ще потегли. Дълго следъ това го виждахме ясно, самотенъ върху пѣсѣка, до самия брѣгъ, напуснатъ отъ екипажа си, въ чужда родина, безсиленъ да се измъкне отъ мѣстото си, безпомощенъ. Ние се движимъ, а той все тамъ, прикованъ. . .

Наближаваме Созополъ. Заобикаляме острова, който пръвъ ни посрѣща и навлизаме въ пристанището. Тритѣ развѣти флага сж цифрата, която означава парахода „Дръзки.“ На пристанището заварваме още два миноносца „Смѣли“ и „Строги“. Капитанътъ слиза съ двама матроси и съ единъ флагъ — трѣбва да се изпълни церомонията: да се иска позволение отъ началството да спремъ и слеземъ на брѣга. Тая малка формалностъ ни прави впечатление, струва ни се, че за моментъ влизаме въ „строй“.

Когато по-късно съ втора лодка минаваме край другитѣ миноносци, извикваме имъ:

— „Хайде, момчета, да си вземемъ Добруджа.

— На тая лодка ли ще я натоварите, вика едно дяволито моряче отгоре.

На хълма, който се издига веднага предъ насъ, сж четиригъхъ вѣтърни мелници, чиито кржгли като отворено цвѣте криле се въртятъ, до срѣдъ небето. И защото заематъ толкова много мѣсто на хоризонта, изглеждатъ грандиозни. Кжде е Донъ Кихотъ, не е ли това неговата родина! Вѣтърнитѣ мелници пълзятъ по хълма една надъ друга, а първата е покрила половината море.

Градътъ е налѣво. Затѣваме въ пѣсѣкъ. Вредъ пѣсѣкъ: по непосланитѣ улици, по пжтищата — едва се ходи. Градътъ е цѣлъ разкопанъ, привършенъ е водопроводътъ, утре ще пуснатъ вода, ямитѣ не сж покрити. Навлизаме въ тѣсна улица, която се изкачва и скоро спираме предъ ресторантъ *Родина*. Маситѣ сж на тротуара. На отсрещния тротуаръ сжщо има маси. Тамъ е „брѣснарница и кафеждийница.“ Разстоянието отъ насъ до тамъ не е повече отъ 2—3 метра. Малко по-горе продаватъ грозде, по-нагоре е фурната, следъ това аптеката, отсреща продаватъ дини, пъпеши. . . Всичко е на едно мѣсто.

Вечеряме. Електричество, свѣтлина въ тая улица, която прилича на едно общо стопанство. Както седимъ, извикваме на продавача, и той ни продава грозде; на отсрещния даваме знакъ съ ржка, донася диня; на кафеждията извикваме, и кафето е донесено. Едно съвмѣстно жителство съ всички заведения и продавачи, съ всички минувачи по улицата, отъ курортиститѣ, българи и чужденци, елегантни и дрипави, до хилави старци, килави бледни деца и мършави котки. Казаха ми, че мѣстното население е бедно, че си храни децата съ парче солена риба, а по нѣкога и само съ хлебъ...

Предъ всѣки електрически фенеръ се открива кжсъ отъ стара улица. Виждамъ отдалеко още сближени стрѣхи, надвесени етажи съ много прозорчета, всѣко строено подъ жгълъ, за да се вижда спокойно отъ всѣко, какво става на улицата. Живота е билъ притаенъ задъ тия прозорци, а очитѣ му сж били въ улицата — колко стотинъ годишни сж тия почернели дѣсчени кжщи, сж решетъчни прозорци, иззадъ които хората изглеждатъ като арестанти. И всички сж населени — една смѣсь отъ днешното съ старото, минало.

Нѣма вѣтъръ въ Созополъ. Разлѣла се е извъздуха една кротостъ, сѣкашъ тукъ никога не сж живѣли пирати и никога не сж ставали бури.

— Вижте обаче, какъ сж облечени всички кжщи съ дѣсчена обвивка. Когато излезе вѣтъръ и започне буря, тая обвивка ги пази.

— Значи, колкото е по-голѣма тишината, толкова е по-страшна бурята, забелезва капитанътъ.

Отиваме на плажа: Безъ бани, само съ три дѣсчени пейки, но широкъ, юженъ, запазенъ, а въ морето вървишъ дълго, докато ти стигне водата до поясъ. Слънцето пече, безъ нищо да му пречи.

Надвечеръ лейтенантъ Ц. ни заведе презъ лозята по морския брѣгъ чакъ до Колокитосъ. Преди да стигнемъ, слезохме до едно заливче въ форма на подкова. Водата му едва се движеше. Отъ голѣма чешма течеше силна струя вода, надъ насъ канарата бѣше обраснала цѣла въ бръшлянъ.

А на Колокитосъ, при запусната рибарска кжща, слънцето бѣше залѣзло. Небето надъ града бѣше черно, вѣтърнитѣ воденици отдалечъ се виждаха черни, градътъ черенъ съ силуети като нарѣзани отъ канара, полуостровитѣ очертани, островъ Кирилъ, съ рибарското училище като черъ замъкъ съ червена ивица наоколо. Лампитѣ светнаха, почна се вечерната феерия. Господи, какво би станало отъ тоя градъ, ако влезѣше въ ржцетъ на европейци и тѣхни капитали. — На всѣки полуостровъ, надъ канаритѣ могатъ да се направятъ веранди, надъ брѣговатѣ, както сж назжбени да минаватъ булеварди, които да продължатъ чакъ до тукъ, кждето сме ние, на нѣколко километра. Отлѣво е бургаския заливъ. Оттамъ вървятъ параходи къмъ Варна, отдѣсно минаватъ отъ Цариградъ и за Цариградъ. Отсреща, въ дѣното се запалва и изгасва фарътъ на носъ Емине. Точно надъ насъ сж голѣмата мечка и полярната звезда.

Слизаме на дървена стълба — после по каменна, после по недѣлана скала, а после по циментъ. Нѣщо като малъкъ вълноломъ, вдаденъ въ морето. Оттукъ ловятъ риба, наоколо блокове отъ канари. Водата до насъ е спокойна, само набѣзва и се снишава: диша. Дълбоко е. Надъ насъ високи брѣгове — отъ две страни отвесни скали. Тукъ сж раждани легендитѣ за морски чудовища и сирени. Тукъ сж родени и боговетѣ на морето. Кжде сж сега? Всичко друго е все сжщото, само

тѣхъ ги нѣма — всичко ги спомня и призовава тѣхното присѣствие. . .

Връщаме се по пѣтя край брѣга. Всички мълчимъ и отъ умора и отъ шеметъ. Наближаваме града. Това сѣ типови къщи, строени до стария плажъ, между Колокита и стария градъ. Всички къщи еднакви като войници. Това сѣ къщитѣ на бѣжанци. . . Живѣятъ на най-хубавиятъ брѣгъ на България съ мѣка по своитѣ далечни домове.

Въ шестъ часа заранѣта потеглихме съ моторна лодка за устието на рѣката Ропотамо. Бѣхъ чела единъ подлисникъ отъ Ан. Кам. съ хубаво описание на тая рѣка и околната мѣстность. Затова съ затаена радостъ седнахъ въ лодката.

Благословено нѣщо е утрото, особено по море. Частъ и половина пѣтъ бѣха като сънуване. Къмъ устието на рѣката морето е замръзнало — сѣщо швейцарско езеро — на брѣга натрупани пѣсѣчни дюни, като въ Месемврия. Рибарска колиба. Наоколо оазисчето отъ зеленина, капинакъ, трѣстика и храсти. Въ пѣсѣка растатъ зелени сочни листи съ бѣли голѣми цвѣта, съ аромата на лилии. Никжде не сѣмъ виждала такова цвѣте, и то въ диво сѣстоятние. . .

Заплувахме по рѣката — тъмнозелена и спокойна, почти не личи течѣнието. Сега е края на августъ, лѣтото е изгорило буйната зеленина, нѣма ги воднитѣ лилии и моминитѣ сълзи, за които писа Ан. Кам., но яснозеленитѣ храсти край брѣга като зелени облачета и трастиковидната трѣва вече отдѣлятъ тая мѣстность отъ другитѣ. Нѣма признакъ на присѣствието на хора — само нѣколко рибарски колиби отъ дърво и трѣва. Още съ влизането въ рѣката, хвъркватъ отъ двѣтѣ ни страни рибари съ дълги змийски шии, съ летежа на жерави. Предъ насъ изкача отъ водитѣ друга птица, по-голѣма отъ патица, хвърква надъ водата като аеропланъ, кога тича по аеродрумъ, докосва съ края на крилетѣ си и краката си водната повърхность и каца надалекъ. Когато наближаваме, виждаме, че клонѣтъ ѝ е дълъгъ и широкъ, като на пеликанъ. Отъ лѣво премина бързо ясно зелена птичка и казва на високото дърво по дѣсния брѣгъ. Коремтъ ѝ ярко червенъ. По-нататкъ хвъркатъ цѣло ято птички, по-голѣми отъ лѣстовичкитѣ, чинто извити крила се движатъ съ такава бързина, че птичката прилича на въртяща се звезда. А надъ насъ се виятъ три голѣми орли, плавно спокойно. Два ястреба (а може и да сѣ били соколи), лѣтятъ по-бързо; когато се срещатъ, докосватъ човкитѣ си и пакъ се отминаватъ. Върху дънера на едно старо дърво, издадено надъ водата, сѣ излезли на слънце нѣколко водни костенурки, черни като чугунъ. . .

Лодката се носи безъ никакво движение — плува, безъ да трепне дори, брѣговетѣ се оглеждатъ въ водата. Завиваме — тъмнозелени дървета хвърлятъ цвѣта си върху водата, слънцето разлива яснозелена свѣтлина. Минаваме още единъ завой, заспалъ въ своя яснозеленъ сънъ, въ който не трепва ни единъ листъ, не се полюлява нито единъ клонъ и изъ който неочаквано изхвърква зелената птичка съ червеното коремче. . .

Казватъ, че къмъ края се отражавали пѣсѣчни дюни и промѣняли цвѣта си заранъ и вечеръ. Горитѣ непроходими. За жалостъ, не отидохме до края. Отсреща дига върховетѣ си Странджа планина и слуша живота въ пазвитѣ и политѣ си. . .

Вечерѣта на нашата маса дойде лейтенанта М. Голѣмъ човѣкъ, съ ржка на атлетъ, съ плещи на борецъ, а съ детско лице и добродушна усмивка.

Знаехме, че е спасилъ много давящи се. Разпитваме го. Обиденъ, че академията му дала награда — пари. (Далъ ги за бѣднитѣ деца).

— Какво ви тласка да се хвърляте, дори когато спасителната команда е на поста си.

— Жалъ ми става за давящия се, като за безпомощно дете и тогава не разсѣждавамъ. — хвърлямъ се.

Колко пѣти този човѣкъ е билъ лице съ лице съ смъртъта! Вънъ отъ ураганитѣ и морскитѣ битки. Отпечатало се е по лицето му спокойствие, увѣреность и яснота.

Следъ вечеря трѣгнахме съ лодка по сребърната брѣзда, начертана отъ месеца и всѣка отъ насъ прочете стихове — нѣма по-хубава обстановка, по-хубаво освѣтление и по-чувствуваща аудитория отъ тая на нашитѣ моряци. Можяхме да рецитираме съ часове и тѣ да слушатъ съ часове — никой за никого не четѣше, а за самия поетъ — сѣкашъ музиката на стиха намѣри резонанса си въ морската повърхность, смисляла си въ звездната нощъ, ритѣма си въ сърдцата на тия хора. . .

Върнахме се съ парахода Евдокия. Запознаха ни съ команданта, който гледаше отъ високия си столъ съ синия погледъ на морето. Спокоенъ, леко усмихнатъ. Дадохъ ни столове, лежахме на палубата. По-спокойно се пѣтува съ параходъ отколкото съ миноносецъ — нѣколко матроса разправятъ на любопитнитѣ ми колежки за морето и отговарятъ на тѣхнитѣ въпроси. Не ми се говори — скоро ще слеземъ въ Гойзикенъ, тамъ ме чака сестра ми и моето удобно легло. . .

Но въ сѣседното пристанище, Бѣла, кждето обикновено се слиза, лодката не можеше да се приближи. Вълнитѣ я дигаха и отхвърляха на три метра далечъ. Слезохъ до най-долното стѣпало и чакамъ удобенъ моментъ, задъ мене моята племеница, но лодката се издигна почти наравно съ насъ и пакъ затъна и се отдалечи. Комендантътъ извика на лодкаря да отиде отъ другата страна. Но тамъ дълго се мѣчиха. Мина повече отъ половинъ часъ. Разправяха, че тукъ преди години се обърнала лодка и 26 души се издавили всички. Нито единъ пѣтникъ не се е качилъ въ тая лодка отъ Бѣла, за да дойде въ парахода, какъ ще слеземъ ний въ нея! Една птичка оѣше дала съ човчицата си „късметъ“ на моята племеница, и на него пишеше: „пази се отъ вода.“ Затова майка ѝ съ такъвъ страхъ я пуца и сега съ такова неспокойствие я чака. . .

— Никого не пуцамъ, се разнесе повелителниятъ гласъ на коменданта. Ще нощувате въ парахода — утре рано трѣгваме обратно.

И параходѣтъ трѣгна къмъ Варна. Въ отсрещната вила чака моята сестра и мисли, че сме слѣзли въ лодката — и като не дойдемъ, ще мисли че сме се обърнали съ нея. Отдалечаваме се и азъ не мога да ѝ извикамъ!

А слухове се бѣха разнесли, че Евдокия е ударенъ отъ грѣцки параходъ и дори единъ варненски вестникъ бѣше писалъ, че е потъналъ. . .

Когато наближихме Варна, моряцитѣ се разшаваха. Мнозина слезоха долу и се върнаха измити и облѣчени съ снѣжно бѣли дрехи. Треската за животъ ги обзе. Тѣ вече нищо не виждаха, устремени къмъ сушата, все пакъ тѣхната родна земя. Все пакъ имаха копнежъ къмъ нея. За тѣхъ тя е другиятъ новъ и търсенъ свѣтъ. Лишени отъ реал-

ния животъ въ своя моряшки миръ, тѣ всички бързатъ, да не загубятъ ни една минута, жадни за всѣко ново изживѣване, любопитни за всичко. Въ Варна ги чакатъ: крѣчмитѣ, кафенетата, казиното, приятелскитѣ имъ, дансинга . . . живота.

И съ последния слѣзе и последниятъ морякъ, и сѣкашъ вѣтърътъ ги помете всички къмъ града. . .

На менъ и моята племенница дадохъ ключъ отъ каютата и отъ входната лѣва врата на първо-класното отдѣление. Излѣзохме и гледахме голѣмитѣ трансатлантически параходи, които тая нощъ щѣха да тръгватъ. Едва се виждаха горнитѣ имъ етажи. На една отъ верандитѣ стоеше елегантна дама въ пѣтичестки костюмъ и гледаше надолу. „Nordland“, „Palestina“, „Felix Fressinet“ — Какъвъ купнежъ пробужда, вие гиганти на морето, мѣлчави свѣтове на далечното и недостигнато за насъ!

— Нели лелйо, ние сме сега притежателки на параходъ?

— Разбира се, ключоветѣ сж въ джоба ми!

На заранята единъ отъ офицеритѣ на парахода побърза да ни успокои съ вестта, че вѣтѣра е отъ брѣга и че лесно ще слеземъ на нашето пристанище. Той бѣше свидѣтель вчера на нашата тревога и сълзи. . . Но тоя вѣтѣръ отъ брѣга попречи на Евдокия да излѣзе изъ Варненското пристанище. Цѣли четири часа се борихме съ вѣтѣра, до като се изтръгнемъ. Презъ това време седѣхме

въ трапезарията и говорихме за далечни пѣтешествия и мореплавания.

— Бихъ искала да пѣтувамъ дълго съ параходъ, да се сродя съ живота му, да наблюдавамъ моряцитѣ и пѣтнициѣ.

— Да чуete зимно време какъвъ оркестъръ е морето, какъ свирятъ вѣжетата. . .

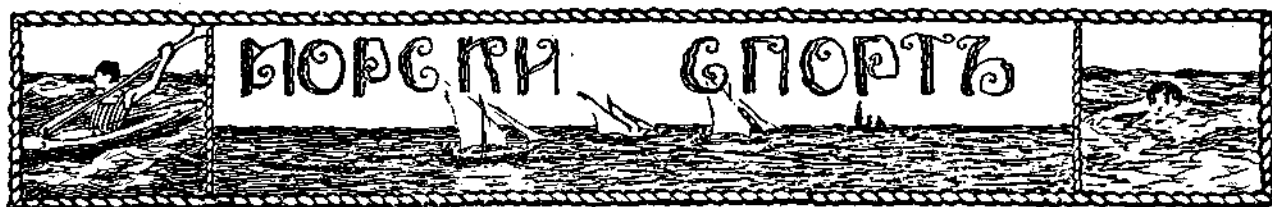
Слезохме благополучно въ Бѣла, но не искамъ да ида съ лодка отъ пристанището до Гѣозикенъ. Помѣкнахъ племенницата си пѣшъ по брѣга.

Евдокия се изви и потегли къмъ Бургасъ. И на дветѣ ни стана мѣчно за него.

Когато стигнахме до полупристанището на Гѣозикенъ, лодката съ нашитѣ съпѣтници които ни се подиграха, че трѣгваме пѣшкомъ, не можеше да се спре. Тукъ имаше голѣми вълни. Тя се върна, дълго се скита по морето. Една частъ отъ пѣтнициѣ се качи въ единъ грѣцки параходъ, който отъ нѣколко дни стои и товари кюмюръ. Още една нощъ ще спятъ на парахода! Другата частъ се опита отново да слезе на брѣга, но лодката се обърна и едва ги измѣкнаха живи!

Ние се прибрахме съ мѣката по онова дълго пѣтешествие, което ще направимъ единъ день, дветѣ съ моята племенница, по далеченото море, за дълги, дълги дни. . . Сега ще отпочиваме на тихиятъ брѣгъ на Гѣозикенъ.

25. VIII. 1931 г.

П. Миларовъ.

СЪСТЕЗАНИЯТА ПО ВОДЕНЪ СПОРТЪ ВЪ БАЛКАНИАДАТА.

На 27 IX. започнаха състезанията на Балканиадата, между които имаше такива и по водния спортъ. Поради липса на срдства, обаче, тия състезания не се извършиха на море или на Дунава въ пълния размѣръ, а въ частния басейнъ „Диана“ при София, размѣритѣ на който не позволяваха освенъ състезания по плаванъ и скачане.

Въ тия състезания отъ балканскитѣ държави взеха участие само Гърция и България.

Известно е, че водния спортъ у насъ е съвсемъ новъ и се зароди благодарение на пропагандата и поощренията на Б. Н. М. Сговоръ, който въпрѣки всички усилия и грамадни жертви отъ своя скромнъ бюджетъ, за уреждане ежегодни състезания по тоя видъ спортъ, до сега не можа да създаде майстори плувци. Ние още не можемъ да се рацваме на добре трениране и подготвени плувци, които да сж въ състояние съ ловкостъ и умѣние да се състезаватъ съ достоинство. А за създаване такива е необходимъ дълга тренировка, постоянство и добри ръководители.

Само за пропаганда, за да възбуди интересъ българската младежъ Б. Н. Морски Сговоръ се съгласи да изпрати изъ между своитѣ членове плувци, макаръ и необучени по новитѣ системи на плаване, нетренирани, а самоуци, младежи съ желание, силни, издържливи, но за съжаление не подготвени да се мѣрятъ съ грѣцкитѣ, които още преди 15—20 години въ редъ състезания сж пости-

гали резултати, които ние и днесъ още не можемъ да достигнемъ.

Отъ представенитѣ 38 плувци отъ различнитѣ клонове самоуци-плувци за нѣколко дни, опитния и добре подготвенъ инженеръ Даракчиевъ, се нагърби съ трудната задача да избере най-способнитѣ и да подготви състезатели, които ако не друго, поне да могатъ да спазватъ правилата, предвидени за тоя родъ състезания, за да не бждатъ декласирвани преди да си опитатъ силитѣ. Следъ изпитване на 3. и 5. септември и бѣха избрани (за стазезанията 18 състезатели и 10 запасни всичко 28. 8 отъ Варненски клонъ, Видински и Ломски по 2, Пловдивски 4, Русенски 5 и Софийски 7.

Така само за 10—15 дни бѣ подготвенъ тима ни по водния спортъ, който трѣбваше да мѣри силитѣ си съ грѣцкия, на който почти всички плувци вече тренирани въ модерното плаване „краулъ“, следъ постигнати едва ли не свѣтовни рекорди, добре екипирани, сигурни въ побѣдата, спокойно очакваха деня на състезанията.

При тия условия, съ много малка вѣроятностъ за успѣхъ, но все пакъ съ голѣмо желание, решителностъ и надежди за нашитѣ плувци почнаха състезанията.

Поради силното застудяване на времето наложи се на комитата да измѣни първоначално предвидената програма, като сериитѣ се премахнаха и се пристѣпи направо къмъ финалитѣ.

И действително, още отъ 12. септемврий времето бѣ се влошило. Студения вѣтъръ, дѣжда и снѣга по Витоша караха всѣки неволно да потреперва, само при мисълта за воденъ спортъ.

Въ надвечерието на състезанията отъ гръцки и български представители бѣха уговорени условията за състезанията и класирането.

Бѣ решено за различнитѣ видове плаване Гърция да бѣде представена съ по двама плувци, а за скачанията съ четире, като на България се разреши да има по трима представители плувци, но съ условие третия да не се класира.

За жури по водния спортъ бѣха избрани:

Председателъ: Инженеръ Даракчиевъ

Членове: { Е. Гросоманидисъ (грѣкъ)
Инженеръ Реа (италианецъ)

Измѣрвачи: { П. Миларовъ
Лаурентисъ (грѣкъ)
Селвелиевъ
Мадгеровъ

Все поради лошото време и студената вода журито се спре само на следнитѣ видове упражнения:

1. Свободно плаване на 100 м.
2. Плаване на гърбъ на 100 м.
3. Гръдно плаване на 200 м.
4. Свободно плаване на 400 м.
5. Свободно плаване на 1500 м.
6. Скачане.

За състезанията Гърция бѣ представена съ 12 души, отъ които двамата не бѣха състезатели, а влизаха въ журито.

Всички видове водни състезания бѣха определени да се състоятъ на 29 и 30 септемврий.

Макаръ че на 27. и 28. септемврий времето бѣше студено, а на 28. даже почна да прехвърква снѣгъ, 29. бѣ единъ ясенъ и топълъ день, но водата на басейна „Диана“ не можа да се стопли позече отъ 12° С. на повърхността.

Още отъ сутринта кокетния паркъ и басейна бѣха почистени и украсени образцово. Хубавиятъ и слънчевъ септемврийски день бѣ събралъ неочаквано надъ 1000 любители на водния спортъ. Къмъ 15¹/₂ ч. състезателитѣ гръци и българи построени въ една редица и водени отъ своитѣ ржководители дефилираха подъ звуцитѣ на военната музика предъ публиката поздравлявайки я по олимпийски. Последва изсвирване на националнитѣ химни, следъ което състезателитѣ бѣха поздравени отъ генералъ Лазаровъ отъ името на Българския Олимпийски комитетъ.

Къмъ 15⁴⁰ часа започна първото състезание въ басейна, отъ който бѣ определена една частъ, дълга 50 м., посредствомъ единъ мостъ, раздѣлена съ вжжета на 5 писти, широки по 2 метра.

Състезанията презъ този день се свършиха по следния редъ и начинъ:

I Свободно плаване на 100 м.

Участвуваха: Гърция — Мавройоргосъ и Зографосъ Фотисъ; България: Блажевъ (Видинъ), Милановъ (Варна) и Медникаровъ (Варна).

По даденъ знакъ отъ ржководителя на състезанията, всички скочиха въ водата и още на първитѣ 25 метри двамата гръци взеха преднина надъ България, която достигна до 6—7 метра.

Още отъ това състезание пролича голѣмото надмощие на гръцитѣ. И двамата, особено Мавройоргосъ, плаваха въ стилъ „Краулъ“.

Класиране: 1. Мавройоргосъ за 1 м. 9.6 сек.

2. Зографосъ Фотисъ

3. Блажевъ за 1 м. 17.2 сек.

4. П. Милановъ (Варна).

Резултати: Гърция 8 точки, България 3 точки.

II Гръдно плаване на 200 м.

Участвуваха: Гърция — Зографосъ Агисъ и Тривизасъ; България — Цаневъ и Димитровъ.

И при това състезание се повтори същото нѣщо: гръцитѣ въ стилъ „краулъ“ бързо взеха преднина и оставиха далечъ задъ себе си българитѣ.

Класиране: 1. Зографосъ Агисъ за 3 м. 60.6 сек.

2. Тривизасъ

3. Цаневъ за 4 м. 8.6 сек.

4. Димитровъ

Резултати: Гърция 8 точки, България 3.

III. Свободно плаване на 400 м.

Участвуваха: Гърция — Проватопулосъ и Хаджидамянисъ; България — Бръснаровъ (Видинъ), Медникаровъ (Варна) Йордановъ (Русе).

Още на първитѣ 100 метра Хаджидамянисъ се отказа отъ състезанието. Останалиятъ грѣкъ, Проватопулосъ, обаче изпревари българитѣ и искара последнитѣ 100 м. въ „краулъ“ като излѣзе пръвъ съ изпреварване около 60 метра.

Класиране: 1. Проватопулосъ за 6 м. 4.4 с.

2. Бръснаровъ 7 м. 7 с.

3. Медникаровъ

4. Йордановъ

Резултати: Гърция 5 точки, България 5 точки.

Следъ плаването започна състезание по скачане. Тукъ нашитѣ плувци се отличиха съ хубави и изящни скокове отъ 5 и 10 метра, като заслужено бѣха класирани на първо мѣсто. Отъ гръцитѣ взеха участие: Мавройоргосъ и Гизикисъ, а отъ Българитѣ: Бостанджиевъ, Гайдаржиевъ, Русевъ, Бъчваровъ и Абаджиевъ.

Къмъ 17 часа състезанията се привършиха.

На 29. при много лошо време, състезанията продължиха. Още отъ сутринта ситенъ дѣждъ бѣ завалѣлъ и слабъ, но пронизващъ вѣтъръ смразѣваше плувцитѣ. Температурата на водата въ басейна едва бѣ 11° С., затова се разреши на плувцитѣ да се намажатъ съ свинска масъ.

Въ 15¹/₂ часа при слабъ дѣждъ и все пакъ доста любители на водния спортъ, започнаха състезанията по следния редъ:

I. Свободно плаване на 1500 метра.

Участвуваха: Гърция — Проватопулосъ и Макрисъ; България — Бръснаровъ (Видинъ), Недковъ (Русе) и Маноловъ (Варна).

Още при първитѣ 300 м. Макрисъ се отказа, къмъ 500 м. останалиятъ грѣкъ Проватопулосъ, който до тогава пазеше силитѣ си и се държеше почти наравно съ Бръснаревъ, взе преднина, която бавно но постоянно се увеличаваше, до като на края на състезанието достигна до 120 метра. Къмъ 800 м. се отказа и Бръснаревъ. При последнитѣ 50 м. Милановъ, който до тогава бѣ втори, обезкураженъ отъ факта, че Недковъ, който съ равномѣрно, макаръ и бавно, плаване го изпревари, почна да потѣва, спрѣ плаването и едвамъ съ поощрение отъ публиката се докопа до края.

Класиране: 1. Проватопулосъ 28 м. 11.4 с.

2. Недковъ 30 м. 34 с.

3. Милановъ (Варна).

Резултати: Гърция — 5 точки, България — 5.

II. Плаване на гръбъ на 100 м.

Участваха: Гърция — Зографосъ Фотисъ и Хаджидамяносъ; България — Меншиковъ (София), Медникаровъ (Варна) и Фесчиевъ (Варна).

Презъ първитъ 50 м. Меншиковъ и Зографосъ Ф., плуваха заедно, при обръщането, обаче, гърка взема преднина отъ 2—3 м., която запази до края на състезанието.

Класиране: 1. Зографосъ Фотисъ 1 м. 31.4 с.
2. Ст. Меншиковъ 1 м. 38 с.
3. Хаджидамяносъ
4. Медникаровъ
5. Фесчиевъ.

Резултатъ: Гърция — 7 точки; България — 4.

III. Скачане.

За 29. бѣха опредѣлени финалнитѣ състезания по скачане. Гърция се отказа да вземе участие въ тѣхъ, като чрезъ представителитѣ си въ журито заяви, че нѣматъ подготвени хора. Действително, много лошо впечатление направи обстоятелството, че такива добри плувци съвсемъ не бѣха приготвени за скачане. Отъ участвалитѣ на 28. въ скачане 2—3 гърци се видѣ, че тѣ сѣ съвсемъ слаби, като че ли скачаха не въ вода, а въ врѣло масло, безъ всякаква грация, умение, безъ правила. Повториха се всички видове задължителни скокове отъ българитѣ и следъ това се премина къмъ свободни такива.

Класиране: 1. Гайджиевъ (София)
2. Абаджиевъ (Русе)
3. Русевъ (Варна)

4. Бостанджиевъ (Варна).

Резултати: Гърция — 0 точки, България — 11.

Общи резултати:

	Гърция	България
Плаване	33	20
Скачане	0	11
Всичко	33	31

Така свърши първото състезание по водния спортъ на българи съ чужденци.

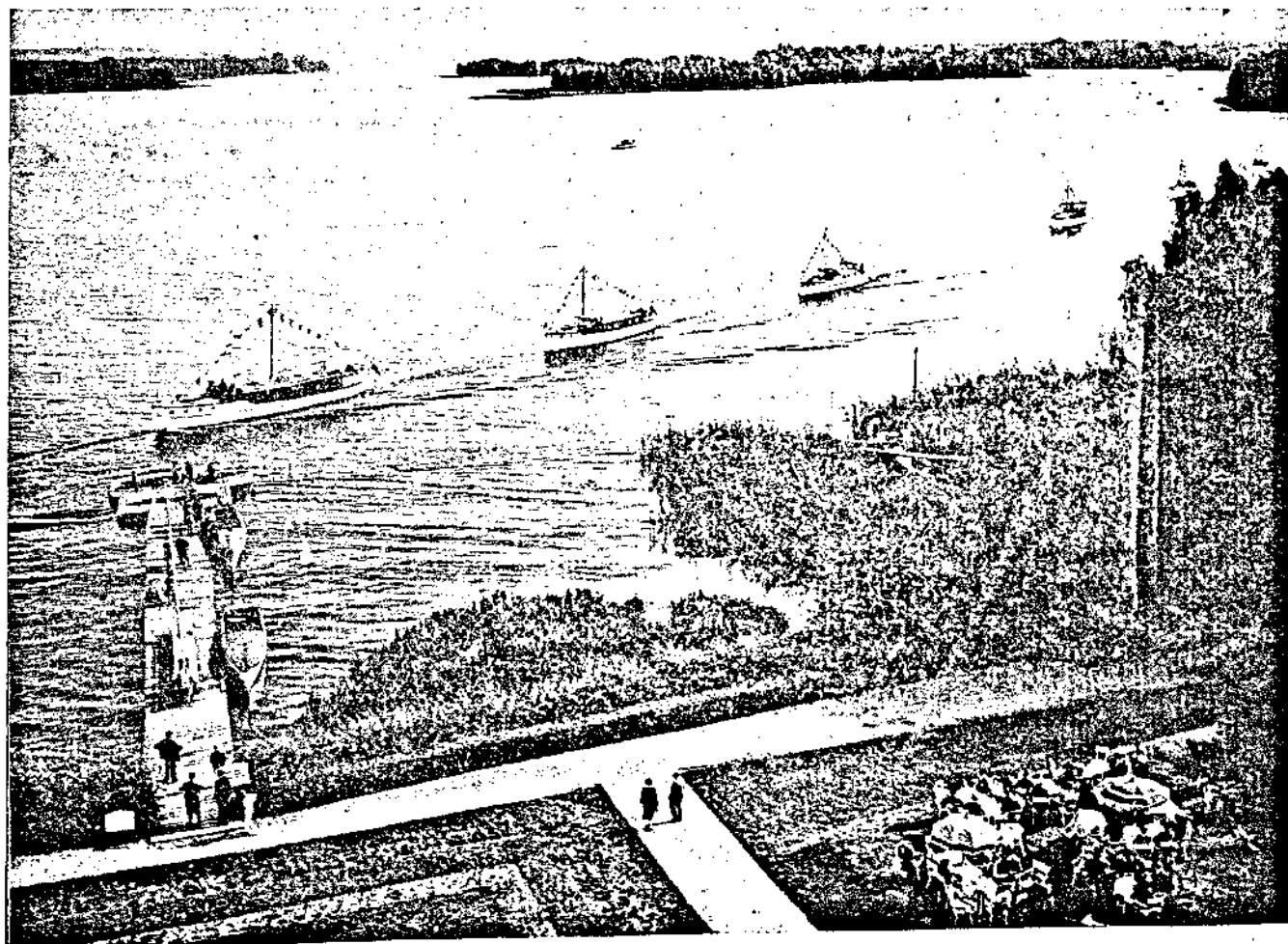
Макаръ че резултатитѣ отъ плаване да сѣ много слаби, все пакъ пролича силното желание, и голѣмата издръжливостъ на нашитѣ плувци.

До като гърцитѣ плавайки въ стилъ „краулъ“, въ което отъ нѣколко години насамъ се трениратъ, нашитѣ плувци—самоуци, въпрѣки здравата си структура, желание и сила, оставаха винаги задъ първитѣ на $\frac{1}{5}$ до $\frac{1}{10}$ отъ проплаваното разстояние.

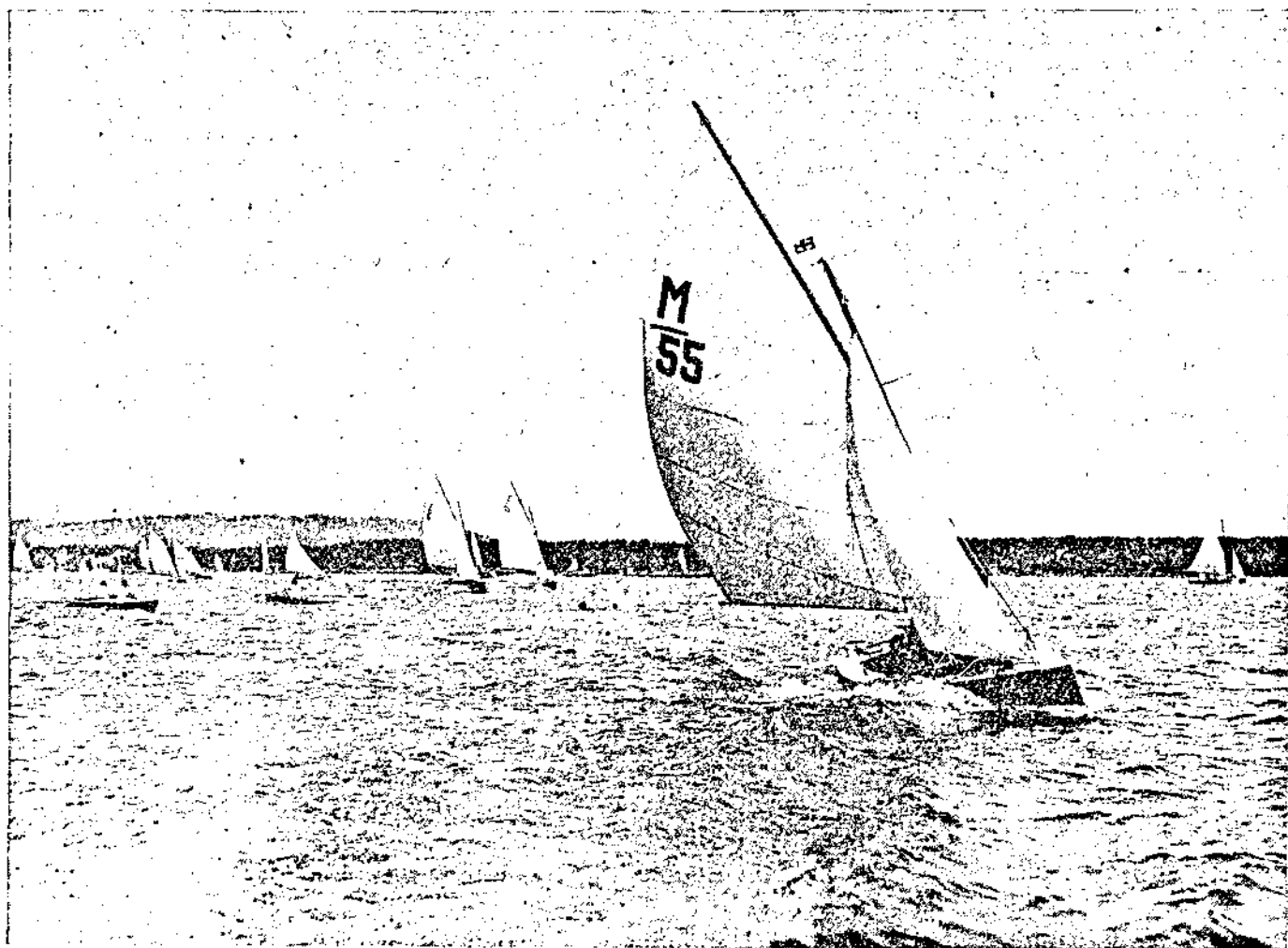
Тукъ му е мѣстото да забележа, че докато грѣцкитѣ плувци, добре екипирани съ дебели и красиви вълнени костюми за церемонията, съ добри бански костюми за състезанията и съ хубави и еднообразни хавлии за избѣрване, нашитѣ състезатели презъ време на състезанията бѣха само съ бански гащички.

Дано това първо по рода си състезание за насъ, ни послужи като добъръ урокъ, за да почнемъ и ние системна и методична работа по трениране въ модерно и бързо плаване, подъ ръководството на вещи и опитни майстори.

София, 4 октомври 1931 г.

Въ Шармютцелзе при Берлинъ—Дефилиране на лодкитѣ преди състезанията.

Състезания съ вѣтроходки, устроени отъ съюза на германскитѣ вѣтроходци въ рѣката Дааме при Берлинъ.

Алисз Молеръ Нойдорфъ

БЕРЛИНЪ, ГРАДЪТЪ НА ВОДНИЯ СПОРТЪ.

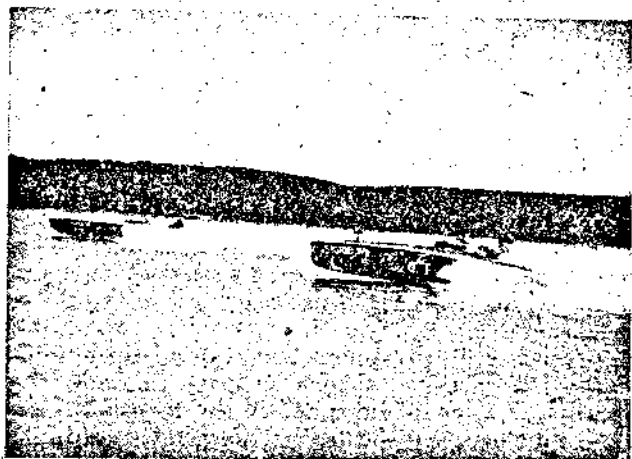
Въ никоя друга европейска столица и въобще никжде другаде въ свѣта не се занимаватъ толкова много съ воденъ спортъ както въ Берлинъ. Затова пъкъ и тоя градъ въ това отношение е облагодетелствуванъ повече отъ всички други. Въ непосредствена близостъ до него, лесно достижима съ локалнитѣ и подземнитѣ желѣзници, започва мрежата отъ водни пѣтища, които се низятъ стотици километри презъ и около Берлинъ, обиколени отъ гори и хълмове, на чиито брѣгове тукъ тамъ расте трѣстика, а на други мѣста бѣлиятъ пѣськъ на плажа примамва за къпане. Тия водни пѣтища се простиратъ презъ канали, шлюзи и многобройни езера чакъ до Балтійското море. Това водно богатство на германската столица се наблюдава най-добре отъ хвърчило, при което въ зеления ландшафтъ приближаването на града се познава не по зачестяването на селищата, а по все многобройнитѣ езера и рѣки. А и самата резиденция, катедралата и други забележителности на града се издигатъ на единъ островъ всрѣдъ рѣки.

Следователно не трѣбва никакъ да очудва обстоятелството, че всѣки лѣтень и всѣки слънчевъ деньвъ обще не десетки, а стотици хиляди напущатъ прашния градъ, за да прекаратъ свободното си време на вода въ плаване, гребане, разходки съ платноходъ и всички други видове воденъ спортъ като язде по водата (Wasserreiten), гребане съ

русалка, плаване съ извънстенни мотори, (Autbort-fahren)* и др., каквито постоянно се изнамиратъ отъ въодушевенитѣ привърженици на водната стихия. Освенъ това се е създадъ и хубавиятъ, въ България още непознатъ обичай да се прекарватъ сжботата и недѣлята (Wochelend) вѣнъ отъ града, въ палатки или малки къщички, построени често само отъ дърво, гдето берлинчани си почиватъ отъ работа презъ седмицата въ бански или други леки костюми. Но тая почивка далечъ не е оная, която се практикуваше преди 1—2 десетилѣтия и както я разбиратъ и днесъ още въ България. Тя незначителна се състои въ спортъ: мускулитѣ които оставатъ на заденъ планъ презъ седмицата, когато всѣки е заетъ съ професията си, се опъватъ и разтягатъ, тѣлото се раздвижва и разиграва основно, докато вечерта човѣкъ потъне въ дълбокъ сънъ — двойно по-освежителенъ и по-сладъкъ.

Само началото е трудно, т. е. да се направи първата стѣпка за излизане отъ ежедневнитѣ релси на живота и на недѣлното спокойствие, за да се отдаде човѣкъ на спортъ. Въ Берлинъ отдавна сжнаправили тая първа стѣпка. Заможнитѣ хора, които започнаха съ платноходни и моторни яhti, би-

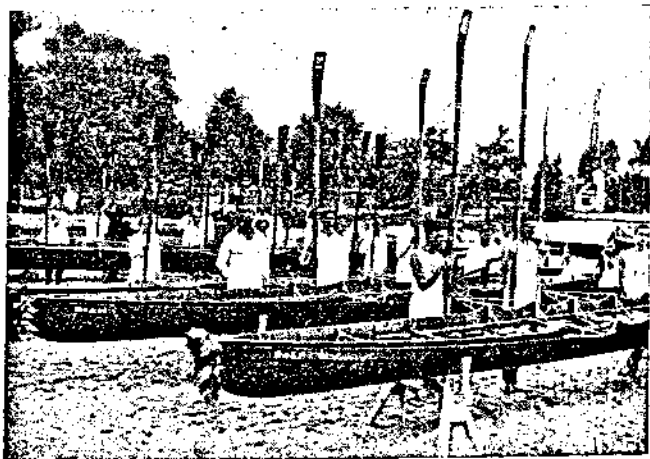
*) На тѣхъ моторътъ се намира отзадъ извънъ лодката и замѣстя сжщевременно кърмилото. Бел. прев.

Надбъгване съ моторни лодки, устроено отъ съюза на моторнитъ лодки въ Темплинерзее при Берлинъ.

доха последвани отъ по-малко заможнитъ съ гребни лодки и русалки, или пъкъ само съ къпане и плаване. Почти всъко дружество, всъки съюзъ, изобщо всъка организация има отдѣлъ за воденъ спортъ, много отъ тѣхъ иматъ собствени мѣста за къпане и приставане. Голѣмитъ индустриални заведения се грижатъ сжщо така за служащитъ и работницитъ си. Стотици клубове и домове на тия организации сж построени на брѣговетъ, съ всички удобства, съ добре уредени и гледани градини и паркове и съ чудни гледки къмъ водата.

Ето защо въ хубавитъ лѣтни дни рѣкитъ и езерата гъмжатъ отъ голѣми лодки, отъ малки кафяви гребни лодки, които се движатъ чевръсто и ревностно, а въ сжщото време горди като лебедъ бързатъ по водата елегантнитъ моторни лотки и опнатитъ отъ вѣтъра платноходи лѣтятъ като стрѣли. Между тѣхъ пъкъ русалкитъ-душегубки, както сполучливо сж ги нарекли, и препълненитъ пжтнически параходи, които между останалитъ изглеждатъ като великани. И всички тѣ се движатъ по всевъзможни направления, ту насамъ, ту нататкъ, ту бързо карани отъ вѣтъра, ту застанали на едно спокойно мѣсто, замръзнали въ неподвижни картини, така че наистина човѣкъ не би могълъ да си представи по-красива гледка. Само нейната кра-

Освеждаване на германския студентски хангаръ за лодки—Студентитъ спортисти и лодкитъ имъ презъ време на водосвета.

сота е достатъчна да подтикне зрителя къмъ воденъ спортъ. Означе много погрѣшно би било да

се мисли, че всичко това е само красива и лека игра. Водниятъ спортъ по рѣкитъ и затворенитъ езера, подобно на оня по море, съвсемъ не е лека работа и се изискватъ доста усилия, за да бжде овладянъ и да се дойде до резултати. Но това трениране се възнаграждава многократно отъ голѣмото удоволствие, което изпитва опитниятъ спортистъ. Чудно хубаво е, да управлявашъ кърмилото или пъкъ да държишъ вжето въ ржка, да нагаждашъ платното на всѣки натискъ на вѣтъра и да знаешъ, че и най-вѣроломнитъ изненади на последния не могатъ нищо да ти направятъ, и че даже и въ моменти, които на неопитния и непосветения въ спорта могатъ да се сторятъ опасни, ти

Германски спортни гребни лодки преминаватъ единъ щлюзъ.

оставашъ господаръ на положението. Приятно е сжщо така да гребешъ километъръ следъ километъръ съ неуморимитъ си, калени въ спорта мисци, покрай постоянно мѣняващитъ се брѣгове, да търсишъ хубаво мѣсто за слизане и на зелената трѣва, между трѣстики и шума да се наслаждавашъ отъ обѣда си както никога другъ пжтъ. Навсѣкжде брѣговетъ сж заети отъ недѣлни спортисти (Wochenendsportler). Понѣкога цѣли клубове се отправятъ на странствуване, съ празнична окраса на лодкитъ, които преди да тръгнатъ, играятъ красиви хора по водата. И деньтъ минава въ надпреварвания, забавни игри, шеги, и всичко това въ и по водата. Всички се чувствуватъ като едно голѣмо семейство, защото ги свързва общата любовъ къмъ водата.

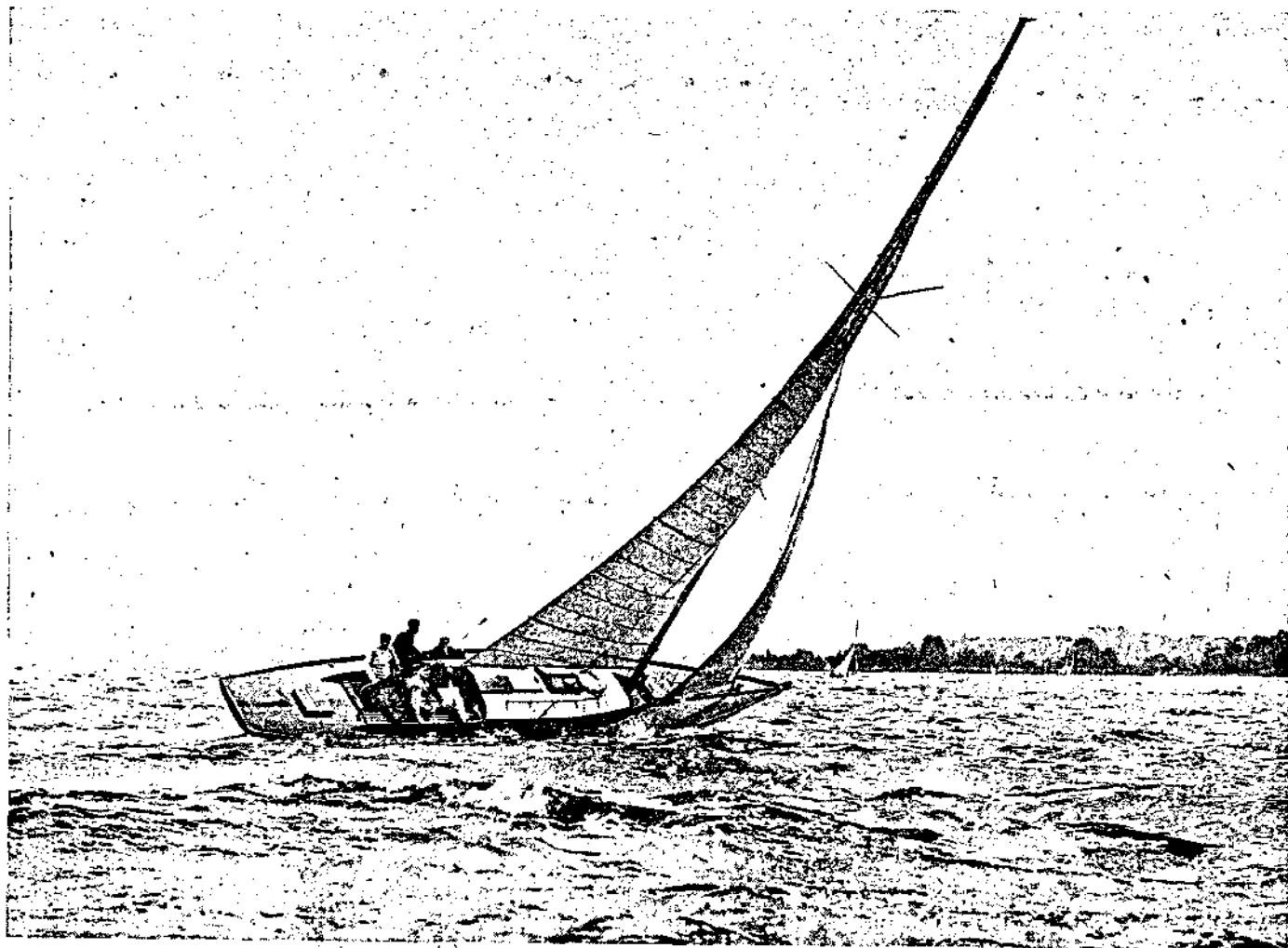
Ала най-голѣмото събитие на лѣтото пред-

ставяват състезанията между отделните клубове, между съюзите и между отделните германски страни. Най-напред стават вътрешните състезания, устройвани между членовете на единъ и същи клубъ. При тяхъ пладноходите сж означени съ голѣми черни нумера и лодките на другите джества се стараятъ да не имъ пречатъ по време на надпреварванията. При буря или добъръ бризъ тия състезания сж много красиви и държатъ постоянно напрегнато вниманието на зрителите; не толкова интересни сж тѣ, когато цари безвѣтрие, платната висятъ отпуснати и лодките се опитватъ да си откраднатъ малкото вѣтъръ, който би се появилъ. Но величествена е гледката, когато ставатъ голѣмите съюзни състезания, въ които участвуватъ стотици платноходи. Наредени по голѣмина или категория, тѣ подобно на благородни спортни коне, чакатъ нетърпеливо знака за тръгването. Голѣмо изкуство се изисква да се криволичи между шамандурите, да се пазятъ отъ сблъскване съ другите лодки и

при все това да се вземе най-благоприятното направление на вѣтъра. Къмъ това се прибавя и обстоятелството, че тукъ по вътрешните езера бурите се явяватъ така неочаквано бързо и коварно, както и по море. Но какво значи то за морския вълкъ, който е сигуренъ въ ржката и кораба си?

Така минава лѣтото, шегите и жизнерадостъ кнѣтятъ цѣлия день по водата. Но и презъ зимата не е тихо по рѣките и езерата около Берлинъ: пладноходни шейни лѣтятъ съ бързина на хвърчила по гладкия ледъ, а многохилядните възрастни и деца, които се кѣтаятъ, даватъ на пързалките видъ на мравуняци.

И така въ Берлинъ водниятъ спортъ е най-обикновениятъ отъ всички видове спортъ. Та нали германецътъ обича въобще водата и морето, свикналъ съ тяхъ още отъ старо време, когато викингите, старите германци, съ леките си пладноходи минаваха презъ океана и откриха Америка дълго време преди Колумба.

Германска вѣтроходна яхта съ площъ на платната 60 квадратни метра въ време на силенъ поривистъ вѣтъръ.

БЮДЖЕТЪ

на Главното Управително Тѣло на Българския Народен Морски Сговоръ за 1932 година, приетъ на VIII редовенъ съборъ на Б. Н. М. С. въ София.

ПРИХОДЪ		РАЗХОДЪ	
1. Членски вносъ	400,000	1. Издаване списанието	230,000
2. Абонати	10,000	2. Печат. издания, позиви и изложения	5,000
3. Продажба печ. изд. и материяли	10,000	3. Библиотека	4,000
4. Субсидии и волни пожертвувания	10,000	4. Пропаганда, беседи и организация	40,000
5. Екскурзии	30,000	5. Канцеларски	15,000
6. Непредвидени и лихви	10,000	6. Наемъ на канцел.	14,000
		7. Заплати и въз. на врем. адм. персоналъ	126,000
		8. Конкурси	10,000
		9. Вноски въ фондовете: воденъ спортъ, лѣтни морски колонии, морски музей, черноморски наученъ институтъ	18,000
		10. Помощъ на Центр. метеоролог. станция	2,000
		11. Непредвидени	6,000
	470,000		470,000

З а б е л е ж к а 1. Годишнитъ членски вноски се опредѣлятъ:

- а) За възрастни членове се внасятъ на Г. У. Т. по 100 лв.
- б) За втори членъ се внася на Г. У. Т. по 10 лв.
- в) За учащи се и войници съ списанието се внасятъ на Г. У. Т. по 90 лв.
- г) За легионери съ списанието по 90 лв. отъ които 10 лв. фондъ „Воденъ спортъ“
- д) За учащи се, членове на младежки групи, безъ списанието 10 лв.
- е) За легионери безъ списанието по 10 лв. които изцѣло сж за фондъ „В. спортъ“

З а б е л е ж к а 2. На клоновете се разрешава да събиратъ въ повече отъ предвиденитъ вноски по забележка първа въ полза на касата на съответниятъ клонъ.

З а б е л е ж к а 3. Чистия приходъ отъ отпечатанитъ реклами въ списанието се отнасятъ по решението на Г. У. Т. за смѣтка на § 1 и § 4 отъ разходния бюджетъ.

З а б е л е ж к а 4. Джебнитъ календарчета за 1933 г. ще се отнасятъ за смѣтка на списанието по разходния бюджетъ за 1932 год. и ще се дадатъ като безплатно приложение на списанието.

З а б е л е ж к а 5. Всички излишци следъ упражнението на бюджета за 1931 г. се разпредѣлятъ по решението на Г. У. Т. между § 1, § 4 и фондовете на разходния бюджетъ.

БЮДЖЕТЪ

на фондовете на Българския Народен Морски Сговоръ за 1932 год.

- 1. Черноморски наученъ институтъ
- 2. Лѣтни морски колонии
- 3. Воденъ спортъ
- 4. Морски музей

П р и х о д ъ

Р а з х о д ъ

1. По § 9 отъ разходния бюджетъ на Главното Управително Тѣло за 1932 год. 2. Вмѣнява се въ дългъ на Г. У. Т. да реализира приходи на фондовете, съгласно правилницитъ на сжщитъ фондове.	1. Разрешава се на Главното Управително Тѣло на Българския Народен Морски Сговоръ да прави разходи презъ 1922 год. съгласно правилницитъ на фондовете.

ИЗЪ ЖИВОТА И ДЕЙНОСТА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЕНЪ МОРСКИ СГОВОРЪ.

По случай празника на Възшествието на Н. В. Царя на престола размѣнени сж следнитъ телеграми между Негово Величество и организацията:

„Петъръ Стояновъ, председателъ на Морския Сговоръ — Варна.

Отъ сърдце благодаря Вамъ и на членовете на Морския Сговоръ за любезния споменъ и родолюбивитъ благопожелания, които сж и мои сърдечни желаня.

Царьтъ“.

„Н. В. Царя, Двореца — Евксиноградъ.

Българския Народен Морски Сговоръ, който вижда стопанската независимостъ и напредъка на страната въ морската идея така близка и на Ваше Величество, Ви изпраща сърдечни благопожелания за щастливо дълголѣтно царуване, което да даде да изживѣемъ економическитъ изпитания и да стъпимъ на здравия пътъ на стопански и националенъ подъемъ.

Председателъ Българския Народен Морски Сговоръ Петъръ Стояновъ“.

VIII-я редовен съборъ на организацията бѣше поздравенъ отъ Негово Величество съ следната телеграма:

„Професоръ Д-ръ Ст. Консуловъ, Председателъ на Събора на Българ. Народенъ Морски Сговоръ.

Трогнатъ отъ любезнитѣ приветствия, които отправяте на Царицата и Менѣ, както и отъ хубавитѣ родолюбиви пожелания, благодаря сърдечно Вамъ и на делегатитѣ отъ събора Ви, като пожелавамъ все по-голямъ преуспеяване на целнитѣ преследвани отъ Българския Народенъ Мор. Сговоръ. Царьтъ.“

Тази телеграма е въ отговоръ на следното приветствие изпратено до Негово Величество отъ събора:

„Негово Величество Царя, Двореца — София.

Въ буритѣ, които преживява Отечеството ни, Българския държавенъ корабъ бѣ всѣкога щастливо извежданъ презъ опасноститѣ отъ храбрътъ Капитанъ — Любимия Царь. Делегатитѣ на VIII-я редовенъ съборъ на Българския Народенъ Морски Сговоръ, сподѣляйки чувствата на цѣлия български народъ, припомнятъ си днесъ всичко преживѣно и възторжено приветствуватъ своя Върховенъ Покровитель.

На Ваше Величество и на Нейно Величество Царицата съборътъ пожелава дълго и щастливо царуване презъ което българския трицветъ да се развѣе все по-далеко по всички свѣтовни морета и да свидетелствува за все по-голямъ културенъ напредъкъ на нашата малка страна отъ единъ мждръ Владелецъ.

Председателъ Професоръ Д-ръ Ст. Консуловъ.

По поводъ изпратенитѣ поздрави отъ страна на събора до Председателя на Народното Събрание той е отговорилъ съ следната телеграма:

Председателя VIII-я Съборъ на Българския Народенъ Морски Сговоръ.

Сърдечно благодаря отъ мое име и това на народното представителство Вамъ и на делегатитѣ на VIII-я съборъ на Б. Н. М. С. за поздравитѣ. Всичко което се отнася за подпомагане родното корабоплаване целящо развиването на българското знаме по роднитѣ морета и рѣки и използване рационално всички стопански блага ще намѣри отъ страна на Народното представителство пълно съдействие въ кръга на закона — пожелавамъ ползатворна дейностъ на събора. № 3698. Преседателъ — Стефановъ.

Резолюции, взети въ VIII. редовенъ съборъ на Б. Н. М. С. въ София отъ 11. до 14. X. 1931 год.

Осмия редовенъ съборъ на Б. Н. Морски Сговоръ, като взе предъ видъ общото състояние на страната въ връзка съ стопанскитѣ условия и създаденото затруднение на нашия износъ отъ западнати съседка отъ една страна, положението на въпроситѣ, интересувачи организацията вътре въ страната отъ друга — гласува и прие следната резолюция:

1. Жизнения за страната въпросъ за износа на нашитѣ земледѣлски продукти къмъ срѣдно европейскитѣ пазари може да бжде разрешенъ само като се насочи по естествения международенъ пътъ — Дунава. Този въпросъ днесъ най-вече се налага и неговото разрешение ще даде веднъжъ за винаги пълна независимостъ на нашето стопанство отъ искусствени препятствия, като го

направи конкурентно способно и пълненъ господаръ на завоюванитѣ вече пазари.

Осмия редовенъ съборъ на Б. Н. Морски Сговоръ апелира къмъ ръководнитѣ фактори въ страната да пристѣпятъ къмъ разрешението на назрѣлия вече въпросъ за създаване на българско паракходство по Дунава, който единствено ще даде правилно и рационално използване на нашето стопанство.

2. Настоява часъ по-скоро да се възтанови службата по изучаването на рѣка Дунавъ съ цель да се следи за измѣненіето на леглото на рѣката, като се възложи на нѣкои отъ съществуващитѣ вече служби тамъ. Опасното измѣнение на коритото на рѣката, често пжти предизвикано отъ искусствени мѣрки или предприети постройки на другия брѣгъ, заплашва да доведе до изгубването на много и ценни въ всѣко отношение голѣми острови, като ги остави отъ другата страна на границата, ако не се взематъ своевременно мѣрки за запазването имъ.

3. Апелира къмъ Правителството да пристѣпи поскоро къмъ създаване на Закона за поощрение на Мореплаването на България, като съ това привлече и частния капиталъ въ помощъ на очертаната вече национална морско-стопанска политика.

4. Настоява да се пристѣпи къмъ ревизиране на Закона за полицията на крайбрѣжията и пристанищата, като се създаде едно учреждение, което да обединява и ръководи всички служби въ връзка съ морето и Дунава.

5. Осмия редовенъ съборъ на Б. Н. Морски Сговоръ, счита за свой дългъ настоятелно да помоли г-на Министра на Земледѣлието да обърне сериозно внимание върху въпроса за българското рибарство останало безъ достатъчно внимание до сега. Отъ редъ години то е изпаднало въ недостатъчно компетентни ръце и службата сведена до сухъ канцеларизмъ, лишена отъ всѣкаква инициатива и творчество. Рибарското училище, направлявано отъ същото бюро, е било спъвано въ неговото развитие и до сега не е могло да оправдае напълно предназначението си. — Б. Н. М. С. е готовъ да даде на Господина Министра своето съдействие по въпроса за рибарството. Крайно време е рибарството у насъ да бжде повѣрено на лице, което да може да развие инициатива и да твори въ тази областъ.

6. Обръща вниманието на ръководнитѣ фактори върху засилващата се дейностъ на чуждитѣ пропаганди по крайбрѣжието на Дунава и западната ни граница, която заплашва да превърне краищата ни въ обектъ на чужди национални аспирации, основани на лекитѣ придобивки отъ тази дейностъ, благодарение на безгрижието на общество и държава по този въпросъ.

7. По поводъ проектираното административно дѣленіе на Царството, Б. Н. М. С. апелира къмъ меродавнитѣ фактори, да обърнатъ внимание на крайбрѣжнитѣ центрове, които представляватъ страната предъ външния свѣтъ, като запаятъ административнитѣ центрове, които до сега сж били и ги засилятъ тамъ, където това е възможно. — За ръководители на администрацията въ тѣзи центрове да се назначаватъ лица съ високо национално съзнание, съ изпитана обществена и културна дейностъ и съ чувство на отговорностъ за голѣмата роля, както има да изиграятъ за запазване на етническия характеръ на тѣзи цен-

трове, като не правят компромиси съ службата си за партийни или други цѣли.

8. Б. Н. М. С. настоява, щото за учители по крайбрежията и граничните центрове да се назначават лица, които сж дали вече доказателства за своята педагогична и културна дейност, съ здравъ моралъ, изпитана честност и будно национално съзнание.

9. Апелира къмъ Светата ни Църква да обърне особено внимание върху свещеническия кадъръ въ тѣзи центрове, като за свещеници се изпращатъ лица съ добре познати лични, културни и обществени качества. Да се забрани на свещениците ни да служатъ на другъ езикъ, освенъ родния при каквито и да е обстоятелства.

10. Апелира къмъ всички културни организации отъ крайбрежните ни центрове да дадѣтъ подкрепата си на Б. Н. М. С. въ това отно-

шение, като станатъ проводници на горните схващания.

11. Осмия редовенъ съборъ на Б. Н. Морски Сговоръ препоръчва на Г. У. Т.

а) Да пристъпи къмъ провѣрка и измѣнение на правилниците по водния спортъ, като създаде условия на организацията на морските и речни спортни легиони за една по-рационална и модерна тренировка по водния спортъ.

б) Да се занимае съ въпроса за устройваните отъ организациите задгранични екскурзии, като ги организира и ръководи и то, а клоновете му съдействуватъ, за да могатъ да бждатъ изнасяни съ достоинство за организацията.

в) Препоръчва на Г. У. Т. да проучи въпроса за лѣтните дѣтски лѣтовища на клоновете, които нѣматъ възможност да устроятъ самостоятелни такива, като ги групирва въ общи колонии.

ИЗЪ ЧУЖДИТЪ ТЪРГОВСКИ ФЛОТИ.

Англия. Английският парламентъ единогласно е взелъ резолюция, която удобрява намѣрението на правителството да подпомогне постройката на новите параходи за параходното дружество „Кунардъ Лайнъ“, предназначени за презокеанско съобщение, като вземе участие въ застраховката имъ. Изключителното единодушие на всичките политически партии въ парламента по този въпросъ се обяснява съ това, че първенството на море е единъ въпросъ на амбиция за английската нация, който стои по-високо отъ партизанството.

— Федерацията на офицерите отъ търговския флотъ на Англия съвмѣстно съ другите морски организации, съ общи усилия и постъпки, сж издействували отъ желѣзопътните компании моряците, които пътуватъ въ отпускъ да се ползуватъ съ намаление отъ цената на билета. Съ това намаление (около 40%) се ползуватъ всички служащи на корабите, безъ разлика на полъ, специалност или рангъ, като представятъ удостоверение отъ командира на кораба, отъ параходното дружество или управлението на морската организация къмъ чиято се числятъ.

— На 11. февруари т. г., пътувайки въ Западна Индия, е починалъ 78 годишния Серъ Чарлсъ А. Парсонсъ, чието име е тѣсно свързано съ усъвършенствуването на парната турбина. Той не е изобретателъ на турбината, но е усъвършенствувалъ нейната конструкция до степенъ, която ѝ е позволило да бжде използвано широко като двигателъ. Като венецъ на упорития трудъ на Ч. А. Парсонсъ се явява строящата се сега за новите параходи на „Кунардъ Лайнъ“ турбина установка съ мощностъ 200,000 конски сили.

— The Clyde Lighthouse Trust прави изпитание на ново изобретение гласящ фаръ (поставенъ въ устието на р. Клайдъ), който презъ определено време изговаря своето име. Всѣки корабъ, разполагащъ съ приспособление да определя посоката на радиовълната ще бжде въ състояние да опре-

дѣли мѣстото си въ морето посредствомъ радио-същника си. Направените опити били задсволителни, но за пълна и всестранна провѣрка на апарата е решено изпитанията да се продължѣтъ цѣлъ месецъ. Ако очакваните резултати се оправдаятъ напълно, то „говорящите плаващи знаци и фарове“ ще могатъ да улеснятъ свѣтовното мореплаване.

— Събралата се въ Лондонъ международна редакционна комисиия за съставяне на нова международна сигнална книга е привършила вече работата си. Новата сигнална книга е съставена на седемъ езика: английски, германски, французски, италиански, норвежки, японски и испански. Тя се състои отъ два тома — първия за флажна сигнализация и втория — за сигнализация по радиото.

— Събралата се въ Лондонъ на 20 май т. г. международна конференция за изработване еднообразни международни правила относно товарната водолиния на търговските параходи въ връзка съ безопасността на плаването е привършила работа си. Съответната конвенция е подписана отъ 27 държави.

Германия. Коробостроителната промишленостъ на Германия, която следъ войната (1921 г.) достигна рекорда на своето цвѣтущо състояние (съ 30% по-голяма отколкото преди войната), е почнала наново да залада, поради кризата която е налѣгнала германските корабостроители. За сега германската корабостроителна промишленостъ се крепи благодарение на поръжките отъ странство. Процентно чуждестранните поръжки въ германските корабостроителници се редятъ така: въ 1913 г. — 3.4%; въ 1927 г. — 22.3%; въ 1928 г. — 3.7%; въ 1929 г. — 57.2% и въ 1930 г. — 72.4%. Чуждестранните поръжки въ германските корабостроителници за направа на морски и рѣчни кораби, плаващи докове и понтони сж е увеличили на последъкъ поради умишлено създадените ниски цени и улеснения въ плащанията за да се привлече повече работа за корабостроителите. Една голяма частъ отъ поръжките сж за смѣтка на репарациите. Въ това отношение най-

големите клиенти на германските корабостроителни сж: Франция, Белгия, Португалия и Югославия.

— Отъ 16 до 31 май т. г. въ Киль се е състояла „Изложба на Северното пристанище строение и корабоплаване“, въ която сж били изложени моделите на най-големите Балтийски и вътрешни пристанища на Германия, а сжщо така и всичките последни постижения въ областта на германското корабостроение: пристанищностроение, модели на кораби, противопожарни и спасителни сръдства и пр. пр. Справки и подробности по тази интересна изложба могат да се получатъ отъ: *Ausstellungsgesellschaft Kiel, Rathaus* (Германия).

— Германските параходни дружества: „Хамбургъ — Америка Линия“ и „Северо-Германски Лойдъ“ сж сключили 10 годишен договоръ съ „Хамбургъ-Южно-Американската Компания“ за сътрудничество, съ целъ да се подобрятъ условията за работата на германските търговски кораби по отношение презморската търговия съ Южна-Америка.

Холандия. — Малката но трудолюбива и културна Холандия участвува активно въ международната морска търговия. Нейниятъ търговски флотъ въ 1930 г. се е състоялъ 467 парахода съ товароподемностъ 1,998,000 тона. Това е едно национално богатство надъ 300,000,000 гулдена. Нейните пристанища — Ротердамъ и Амстердамъ — се явяватъ като силни конкуренти на Хамбургъ, Бременъ и другите Атлантически пристанища, разположени по северна Европа. Въ тия две холандски пристанища има повече отъ 100 големи солидни фирми, които обслужватъ международния морски транспортъ; 18 отъ тѣзи фирми сж големи параходни дружества. Пра-

вителството субсидира само едно параходно дружество — „Кралския Холандски Лойдъ“ — останалите 17 параходни дружества живѣятъ съвсемъ самостоятелно на часни търговски начела.

— Холандия е съумѣла да създаде наредъ съ презморските си съобщения и голема корабостроителна промишленостъ. Въ тази областъ тя държи трето мѣсто въ свѣта. Тя притежава 16 корабостроителници съ 70 мѣста за строежъ на нови кораби и 19 сухи дока приспособени за поправка на най-големите търговски кораби. Въ 1930 г. сж били спуснати на вода 74 нови кораба съ вмѣстимостъ 153,072 рег. тона. Международната криза, обаче, на последъкъ спъва развитието на холандското корабостроение. Последното обслужва главно нуждите на своя Търговски флотъ, но акуратната, бърза и сравнително ефтина работа вече привлича и корабостроителни поръчки отъ странство.

Швеция. — Въпрѣки извънредно тежката финансова криза, която преживѣва мореплаването, все пакъ корабостроителната промишленостъ на Швеция се намира въ цѣлтушо състояние, давайки работа на 10,000 души които я обслужватъ. Отъ 29 кораба, които сж спуснати на вода въ 1929 година, 12 сж построени за чужди корабостроители. По-големата частъ отъ строящите се въ Швеция кораби сж моторни. Къмъ сръдата на 1930 г. сж били въ строежъ нови кораби съ общъ тонажъ 300,000 тона. По сравнение съ другите държави това намаление на корабостроителната промишленостъ е твърде незначително. Сега, въ разгара на свѣтовната криза, шведското корабостроение прави едно щастливо изключение.

(Изъ „Морской Журналъ“, Прага, 1931 г. № 3 — 9; С. Н. И.)

Navies of to-day and to-morrow by Captain Bernard Acworth. — A study of the Naval Crisis. London 1931. (Eyre and Spottiswoode, 277 страници, цена 8 шилинга и 6 пенса).

Въ тази книга „Съвременниятъ флоти и флотите на бъдещето“ — се критикува остро деятелността на Английското адмиралтейство въ периода до, въ време на войната и после нея. Въ частностъ автора на книгата напада остро лордъ Фишеръ и неговата „политика на дреднаутите“, както и теорията „Fleet in being“. Той счита, че най-злокачествения израсъкъ въ организма на английския воененъ флотъ е — системата на морския генераленъ щабъ, влиянието на офицерите специалисти и преклонението предъ научните изследвания. Авторътъ нарича съвременните кораби „плаващи музеи“. Тази книга е произвела въ Англия сензация, широко се обсъжда отъ военно-морския печатъ и предизвикала питання въ парламента. С. Ч.

Stowage by Captain Thomas. (Издание на Brown, Son & Ferguson, Glasgow. Цена 42 шилинда).

Тази книга разглежда подробно всестранно въпроса за товаренето на различни стоки при пренасянето имъ по море и се явява като практическо ръководство и справочникъ преди всичко за офицерите на търговските кораби и товарачите, и следъ това и за транспортните къщи, агентите на застрахователните дружества и въобще всички лица, които право или косвено се занимаватъ съ морски превози. Тя е особено ценна за офицерите отъ търговските кораби, защото имъ дава отлични практически указания за товаренето и запазването на товара, а знае се, че отговорността въ това отношение лѣга почти изключително върху тѣхъ. Въ основата на този полезенъ трудъ е лѣгналъ не само собст-

вения богатъ опитъ на автора, но и изучаването на въпроса въ продължение на 20 години. Схващайки ясно практическата важностъ на засегнатия въпросъ, той акуратно събиралъ данни, а като командиръ на търговски параходъ съставялъ инструкции за служащите при него млади офицери. Всичко това е събрано въ горе посочената негова книга — „Товарене“.

(Изъ Морской Журналъ, Прага 1931 г. № 4; В. Л. Б.)

САПУНА
КАМБАНА

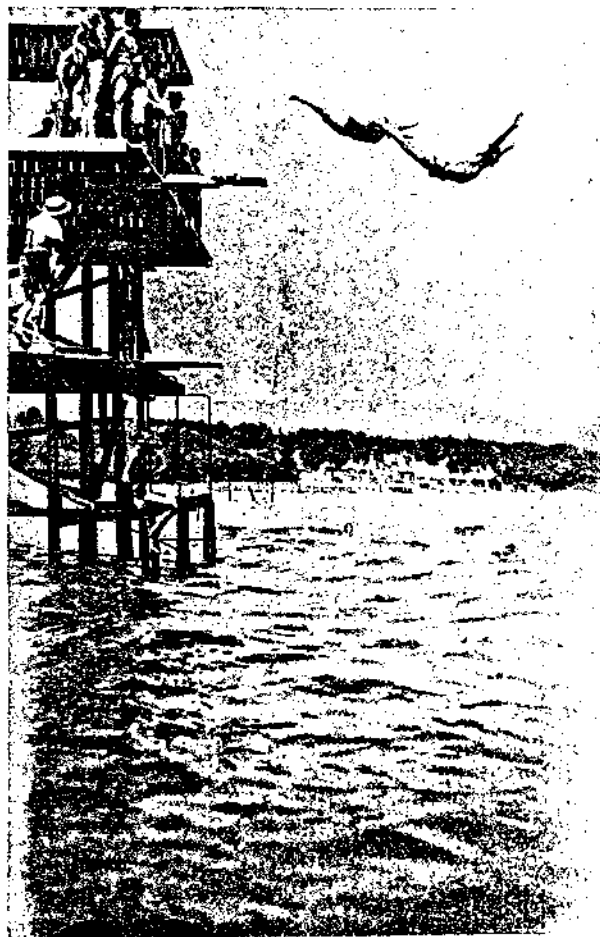

ПЕРЕ НАЙ ДОБРЕ
И ЗАПАЗВА БѢЛЪТО.

ВАРНА

ЦАРИЦАТА НА ЧЕРНО-МОРЕ, — най-красивият курорт в Юго-източна Европа.

НАЙ-МОДЕРНИ БАНСКИ СЪОРЖЕНИЯ за студени и топли морски бани. Модерно казино в морската градина, срещу баните, с първокласен ресторант и дансинг на открито.

КРАСИВИ ОКОЛНОСТИ. Разходки и екскурзии по сухо и по море до близките околности, както и до Цариградъ.

ВСИЧКИ ВИДОВЕ СПОРТЪ — развлечения: театри, кинематографи, тенис клубъ, морски тържества.

ГОЛЕМИ МУЗИКАЛНИ ТЪРЖЕСТВА в началото на м. август с участие на най-видните български артисти. През сезона гостуват народния драматически театър и народната опера.

УСЛОВИЯ НА ЖИВОТА НАЙ-ИЗНОСНИ.

ПЪРВОСТЕПЕННИ ХОТЕЛИ от 60 до 150 лева за легло.

ЧАСТНИ КВАРТИРИ от 1000—4000 лева за стая с две легла за месецъ.

Обяд или вечеря в първокласни ресторанти от 40—60 лв.

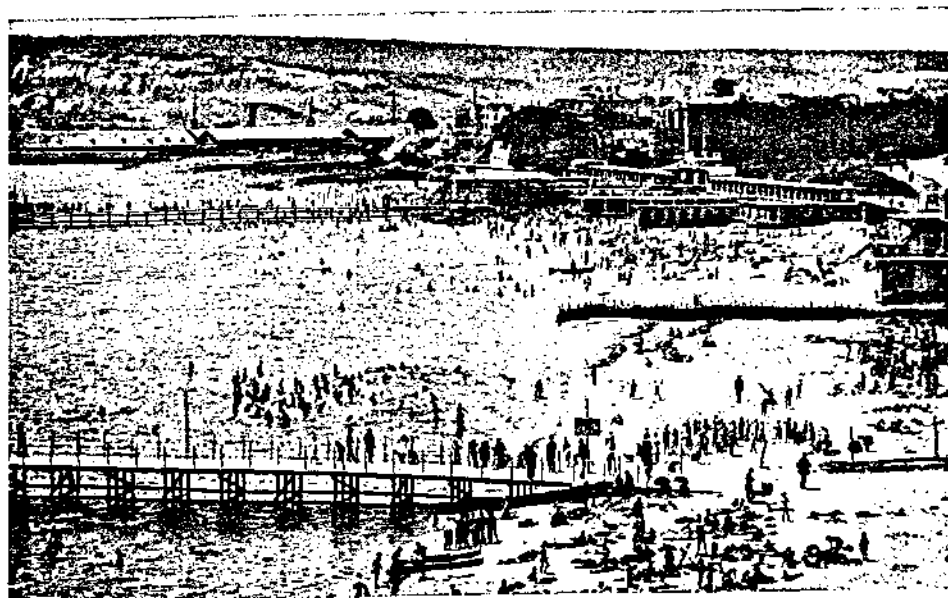
Въ второстепенни ресторанти се получава здрава и изобилна храна на по-ниска цена.

Табелъ д'отъ от 100—120 лв.

Лѣтовна такса и карта за цѣлия сезонъ 20 лева.

Такса за баните:

1. Студени бани	{ I класа кабина 10 лв.
	{ II " " 5 лв.
2. Топли бани	{ I класа кабина 30 лв.
	{ II " " 20 лв.
Басейнъ	15 лв.

От 15 юний до 15 септемврий лѣтовниците се ползватъ съ 25% намаление по българските държавни желѣзници.

Бюрото за лѣтовници при общината въ приморската градина разполага съ пълненъ списъкъ на квартири, дава всички сведения и настанява лѣтовниците на квартири безъ възнаграждение.

Отнасяйте се за всичко до бюрото за лѣтовници.

Българи пътувайте по море!

Българско Търговско Параходно Дружество — Варна.

Използвайте дружествените параходи за да получите възможността да се полюбувате на морето!

Съ параходите на Българското Търговско Параходно Дружество можете да направите пътувания, които да Ви оставят мили неизличими спомени. Вие ще опознаете крайбрежието и ще вкусите от прелестите на близкия изток, чароветъ на когото привличат хиляди и хиляди туристи от всички крайща на света.

Дружеството поддържа три редовни линии:

а. Крайбрежна: Варна—Бъла—Месемврия—Ахтополъ—Созополъ—Бургазъ—Кюприя—Василико—Ахтополъ и обратно; — два пъти седмично. — От 15. Юний до 15. Септемврий, директни съобщения Бургазъ—Варна и обратно, специално за курорта.

б. Пирейска: Варна—Бургазъ—Цариградъ—Пирея—Хиосъ—Метелинъ и обратно; — два пъти въ месеца.

в. Александрийска: Варна—Бургазъ—Цариградъ—Родосъ—Палестина—Александрия—Портъ-Сайдъ—Островъ Кипръ—Пирея и обратно; — два пъти въ месеца.

При групови пътувания Дружеството прави намаления на тарифите си от 30 до 50% (но не и върху храната).

Особен интерес представлява пътуването до Александрия, което се извършва съ луксозните и бързоходни параходи „Бургазъ“ и „Царь-Фердинандъ.“

ОБЫКНОВЕНИ ЦЕНИ БЕЗЪ ХРАНА:

За Александрийския рейсъ:

Отиване и връщане	I класа . . .	лв. 8000
	II класа . . .	лв. 6000
	III класа . . .	лв. 4000

За Пирейския рейсъ:

Отиване и връщане	I класа . . .	лв. 5000
	II класа . . .	лв. 4600
	III класа . . .	лв. 2000

Забележка. За изобилна храна при задгранично пътувание, само за I и II класа, по лева 195 на денъ, закуска, обяд и вечеря.

За крайбрежния рейсъ:

Варна—Ахтополъ и обратно	I класа . . .	лв. 680
	II класа . . .	лв. 540
	III класа . . .	лв. 360

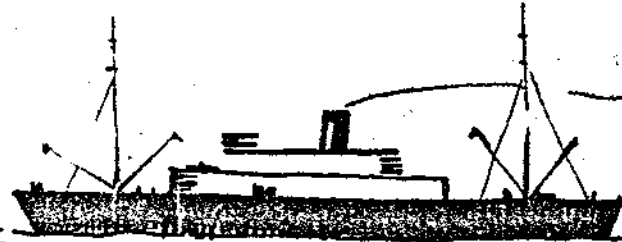
Варна—Бургазъ и обратно	I класа . . .	лв. 400
	II класа . . .	лв. 300
	III класа . . .	лв. 200

Храна по лв. 150 на денъ за I и II класа, за българското крайбрежие.

Забележка. Свърхъ горниятъ такси за пътешките билети се събират допълнително кейово право въ Варна и Бургазъ по лева 15, а въ малките крайбрежни пристанища по лв. 5 на лице.

Най-подробни сведения, относно всичко, което интересува пътуващите, се получават отъ агенциите на Дружеството въ Варна и Бургазъ и крайбрежните, а също и отъ Дирекцията.

10—7

СЪДЪРЖАНИЕ: 1) Софийскиятъ съборъ на Б. Н. М. С. отъ Проф. Я. Арнаудовъ; 2) Пролитната проблема отъ А. Соболевъ; 3) Възсъздаването на търговския флотъ на Северо-американските Съединени Щати отъ Владиславъ Л. Богдановичъ; 4) Съсъ Дръзки по Черно море отъ Дора Габе; 5) Морски спортъ — Състезанията по воденъ спортъ въ Балканиада отъ П. Миларовъ; 6) Берлинъ, градътъ на водния спортъ отъ Алиса Мюлеръ Нойдорфъ; 7) Официаленъ отблъ; 8) Морски новини; 9) Морски книгописъ.